

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merilakia. Samalla kumottaisiin merivahingonlaskijan korvausselvityksestä merivakuutusasioissa annettu laki ja merivahingonlaskijan toimesta annettu asetus. Esityksen tarkoituksena on uudistaa merivahingonlaskijaa koskeva sääntely niin, että merivahingonlaskijaa koskevat säännökset olisivat kootusti merilaissa.

Esityksen tavoitteena on selkiyttää sitä, miten merivahingonlaskijalle selvitettäväksi annettavat asiat pannaan vireille ja millaiset ovat niihin liittyvät korvauskäytännöt. Merivahingonlaskijan toimenkuvaan kuuluisivat jatkossakin merivakuutuksen nojalla laadittavat korvausselvitykset, laivaisännän vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskevien asioiden selvittäminen eräissä tapauksissa, osamatkarahtia koskevaan rahtaussopimukseen liittyvien erimielisyyksien selvittäminen sekä yhteistä tai yksityistä haveria koskevan selvityksen laadinta. Venevakuutuksia koskevissa erimielisyysasioissa ei enää jatkossa edellytettäisi merivahingonlaskijan korvausselvitystä asian saattamiselle tuomioistuimen ratkaistavaksi, ellei venettä käytetä kauppaluksen tavoin elinkeinon harjoittamiseen. Lisäksi merivahingonlaskija antaisi venevakuutuksen nojalla korvausselvityksen, jos venevakuutussopimuksen ehdoissa on erikseen sovittu, että vakuutuksenottajan, muun vakuutetun ja vakuutuksenantajan venevahingon korvausvastuuta koskevassa erimielisyysasioissa merivahingonlaskijan korvausselvitystä edellytetään. Muissa tapauksissa venevakuutussopimuksen osapuolet voisivat kuitenkin pyytää merivahingonlaskijalta asiantuntijalausuntoa venevahinkoasiassa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia merivahingonlaskijan antamien selvitysten korvauskäytäntöihin. Myös muutoksenhaku merivahingonlaskijan antamiin ratkaisuihin saatettaisiin ajan tasalle.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3 Tavoitteet	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	7
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	8
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	8
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	10
6 Lausuntopalaute	13
7 Säännöskohtaiset perustelut	14
8 Lakia alemman asteinen sääntely	22
9 Voimaantulo	22
10 Toimeenpano ja seuranta	22
11 Suhde muihin esityksiin.....	23
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	23
LAKIEHDOTUS	25
Laki merilain muuttamisesta	25
LIITE	30
RINNAKKAISTEKSTI.....	30
Laki merilain muuttamisesta	30

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Merivahingonlaskijasta ja hänen tehtävistään säädetään merivahingonlaskijan korvausselvityksestä merivakuutusasioissa annetussa laissa (10/1953), merilaissa (674/1994) ja merivahingonlaskijan toimesta annetussa asetuksessa (121/1936). Liikenne- ja viestintäministeriö nimeää nykyisellään merivahingonlaskijan tehtäväänsä. Merivahingonlaskijan tehtäviin kuuluvat merilaissa mainittujen tehtävien lisäksi merivakuutukseen perustuvien korvausasioiden selvittäminen. Merivahingonlaskijan korvausselvitys tarkoittaa tällöin merivakuutuksesta maksettavan korvauksen perusteen ja määrän ratkaisemista korvausasiantuntijana sitovasti ennen varsinaista oikeuskäsittelyä. Merivakuutuskorvausta koskevaa riitaa ei voi toisin sanoen viedä tuomioistuimeen, ellei asiasta on merivahingonlaskijan korvausselvitystä.

Merivakuutusta ei ole nykyisellään määritelty lainsäädännössä, mutta se oli määritelty vanhassa ja sittemmin kumotussa vakuutus sopimuslaissa (132/1933). Vanhan vakuutus sopimuslain 2 luvun 59 §:ssä merivakuutuksella tarkoitettiin kyseisessä luvussa vakuutusta sitä vaaraa vastaan, jolle vakuutettu etuus joutuu alttiiksi merikuljetuksen aikana. Vakuutus, joka sen ohella käsittää kuljetuksen yhteydessä olevan muunkin vaaran, on kokonaisuudessaan pidettävä merivakuutuksena. Vakuutus, joka koskee liikenteestä joksikin ajaksi poistettua tai telakalla tai muuten liikkumattomana olevaa alusta taikka sellaisessa aluksessa olevaa tavaraa, on myöskin pidettävä merivakuutuksena. Voimassa olevan merivahingonlaskijaa koskevien selvitysvelvoitteiden näkökulmasta merivakuutus on nähty laajemmin ja sen on katsottu kattavan varsinaisten kauppalusten vakuutusten lisäksi myös veneiden vakuutukset ja tavarankuljetusvakuutukset, joissa ainakin osa kuljetuksesta tapahtuu meritse sekä erilaiset varustamoiden vastuuta ja muita etuuksia koskevat vakuutukset. Vakuutus sopimuksen osapuolia ovat vakuutuksenantaja eli vakuutusyhtiö tai -yhdistys sekä vakuutuksenottaja.

Merivahingonlaskijan korvausselvitysmenettely on muodostunut monien vuosikymmenten aikana tehokkaaksi tavaksi selvittää merivakuutuskorvauksia ja merivahinkoja koskevia kysymyksiä ja mahdollisia riitaisuuksia kohtuullisen joutuisasti ilman tuomioistuinkäsittelyä. Merivahingonlaskijan viran haltijat ovat olleet merioikeuden ja merivakuutuksen asiantuntijoita, jotka myös osallistuvat alan tutkimukseen ja koulutukseen, ja joiden toimikaudet ovat olleet pitkiä mahdollistaen kokemuksen kertymisen. Merivahingonlaskijan kokemuksen ja osaamisen kertymisessä on tärkeää yhteistyö merivahinkojen ja merivakuutusten kanssa tekemisiin joutuvien osapuolten eli kaupallisten laivanvarustamoiden, merikuljetusten lastinantajien ja muiden tavaranhaltijoiden, nykyisellään myös huviveneiden omistajien sekä näiden riskejä vakuuttavien vakuutuksenantajien kanssa yhtenäisen käytännön ylläpitämiseksi merivahinko- ja vakuutusasioissa.

Merivahingonlaskijaa koskeva lainsäädäntö on vanhentunut. Kun merivahingonlaskijan antamista selvityksistä ja niiden mukaisista ratkaisuista on valitettu merioikeuteen ja edelleen korkeimpaan oikeuteen, korkein oikeus on todennut 24.1.2018 antamassaan ratkaisussa (S2017/432), että merivahingonlaskijan toiminnan ja sen toiminnastaan perimien korvausten on kaikilta osin perustuttava lakiin. Nykyisellään merivahingonlaskijan tehtävistä ja niiden suorittamisesta on siis säädetty asetuksessa 121/1936, jota on muutettu viimeksi 29.4.1960 asetuksella 208/1960. Asetus on selvästi vanhentunut eikä ole nimenomaisesti säännellyt kuluttajan asemassa yksityishenkilöinä olevia vakuutuksenottajia tai vakuutettuja. Asetukselle ei myöskään ole laintasoista valtuutussäännöstä missään voimassa olevassa laissa. Voimassa oleva sääntely ei joka tapauksessa vanhentuneena täytä perustuslain (731/1999) vaatimuksia.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä virkatyönä. Hallituksen esityksen valmisteluun on aktiivisesti osallistunut myös oikeusministeriö, jotta meri-vahingonlaskijan menettelytavat selvitysten ja niiden mukaisten ratkaisujen antamisessa saatettaisiin ns. leegaalisen välimiesmenettelyn mukaiseksi. Hallituksen esityksen valmistelussa on kuultu laajasti myös muita sidosryhmiä. Liikenne- ja viestintäministeriö järjesti joulukuussa 2019 merivahingonlaskijaa koskevan lainsäädännön uudistamistarpeista merenkulun lainsäädäntöjaoston kokouksen, johon osallistuivat erityisesti vakuutusenantajien edustajat. Sen lisäksi ministeriö on järjestänyt kahdenvälisiä kuulemisia asiasta oikeusministeriön, Suomen varustamot ry:n, Rahoitus- ja vakuutusneuvonta FINE:n, veneilyalan järjestöjen (Finnboat ry ja Suomen Purjehdus ja Veneily ry), vakuutusyhtiöiden edustajien sekä Liikenne- ja viestintäviraston veneilyasian-tuntijoiden kanssa. Kuluttajariitalautakunnalta on saatu kirjallisia kommentteja. Lisäksi ministeriö on kuullut merivahingonlaskijaa valmistelun aikana. Varsinainen lausuntokierros hallituksen esityksestä järjestettiin 26.3.-23.4.2020. Lausuntokierroksen tuloksia on kuvattu luvussa 6. Lausuntokierroksella saadun palautteen johdosta hallituksen esityksen valmistelulle otettiin lisäaikaa, jonka aikana on edelleen konsultoitu sidosryhmiä. Lausuntokierroksen jälkeen tehdyistä muutoksista hallituksen esitykseen konsultoitin vielä 14.10.2020 uudelleen merenkulun lainsäädäntöjaoston kautta sidosryhmiä ennen hallituksen esityksen viimeistelyä.

2 Nykytila ja sen arviointi

Merivahingonlaskijan tehtävä on perinteinen osa Pohjoismaiden merioikeuden ja –vakuutusten järjestelmää. Merivahingonlaskijan tehtävä luotiin Suomeen 1851 ja sisällytettiin vuoden 1873 merilakiin, mutta merivahingonlaskijan eli ns. dispasöörin tehtävä oli ollut jo 1700-luvun puolivälistä alkaen osana Ruotsin vallan aikaista sääntelyä. Merivahingonlaskijoita on 1850-luvulta lähtien ollut yhtäjaksoisesti ja viran nykyinen haltija, oikeustieteen tohtori, Helsingin yliopiston sivilioikeuden dosentti Lauri Railas on viran kymmenes toimenhaltija. Merivahingonlaskijan toimisto oli vuoteen 1920 saakka Turussa, minkä jälkeen toimisto on siirtynyt Helsinkiin.

Merivahingonlaskijan tehtäviä korvausselvitysasioissa säänneltiin pitkään merilaissa, mutta sääntely jätettiin pois vuoden 1939 merilaista, minkä vuoksi säädettiin laki merivahingonlaskijan korvausselvityksestä merivakuutusasioissa (10/1953). Nykyisistä merivahingonlaskijan tehtävistä on säädetty merilaissa (674/1994), edellä mainitussa laissa merivahingonlaskijan korvausselvityksistä merivakuutusasioissa sekä merivahingonlaskijan toimenkuvasta annetussa asetuksessa (121/1936) siihen tehtyine muutoksineen. Merivahingonlaskijan tehtäviin kuuluvat yhteisen haverin selvittäminen (merilain 17 luvun 2 §), yksityisen haverin selvittäminen (merilain 17 luvun 6 §), merivakuutukseen perustuvan korvausasian selvittäminen (10/1953), osamatkarahtia koskevan riidan selvittäminen (merilain 14 luvun 21 § ja merilain 13 luvun 15 §) sekä laivanisännän globaalirajoituksen määrän ja määrän jakamista koskevien kysymysten ratkaiseminen, kun rajoitusrahastoa ei ole perustettu (merilain 9 luvun 9 §:n 4 mom.).

Vuodelta 1953 peräisin oleva merivahingonlaskijan korvausselvityksistä merivakuutusasioissa annettu laki edellyttää, että merivakuutussopimukseen perustuva korvausasia on merivahingonlaskijan selvitettävä, ellei toisin ole sovittu. Merivahingonlaskijan laatima korvausselvitys on sitova asiantuntijaratkaisu ja edellytys sille, että tuomioistuimien (merioikeus) voi ottaa asian tutkittavaksi, jos korvauksesta on vakuutusenantajan tai muun vakuutetun ja vakuutusenantajan välillä erimielisyyttä tai muutoin halutaan merivahingonlaskijan selvittävän korvausasian. Korvausselvitys on aina pyydettävä kirjallisesti ja hakemukseen on liitettävä tarvittavat asiakirjat korvausasian selvittämistä varten. Tämän jälkeen merivahingonlaskija kehottaa vastapuolta kirjallisesti antaman lausuman siitä, mitä tämä katsoo etunsa vaativan korvausselvitystä pyytäneen tahon korvausvaatimukseen. Myös lausuman liitteeksi on liitettävä kaikki tarvittavat asiakirjat,

joihin tämä haluaa vedota. Merivahingonlaskija voi pyytää tarvittaessa kummaltakin osapuolelta lisäselvitystä, hankkia muuta selvitystä tai suorittaa katselmuksen esimerkiksi arvioidakseen vahingon syytä tai laajuutta. Osapuolilla on tällöin oikeus osallistua katselmukseen. Merivahingonlaskijan korvausselvitysmenettely on perinteisesti joustava sen kehittyttyä pitkän ajan kuluessa käytännön kautta, mutta tuomioistuimenmenettelyn tavoin osapuolilla on yhtäläinen oikeus asiansa esittämiseen ja ratkaisun perusteena olevien seikkojen arvioimiseen. Menettely on lähes aina kirjallinen, mutta poikkeuksellisesti voidaan suullisiakin käsittelyjä järjestää. Merivahingonlaskija on voinut kuulla todistajia, tosin ilman vakuutusta. Saatuaan riittävän selvityksen ratkaisun muodostamiseksi merivahingonlaskija ottaa asian päätettäväksi ja antaa korvausselvityksen, joka on valituskelppoinen ratkaisu. Merivahingonlaskijan on annettava korvausselvitys kahden kuukauden kuluessa siitä, kun tämä on saanut kaikki tarvittavat asiakirjat päätöksentekoaan varten.

Vastaavalla tavalla kuin merivahingonlaskija on tehnyt merivakuutus sopimuksen perusteella korvausselvityksen, hänen toimenkuvaansa ovat kuuluneet nykyisellään myös venevakuutus sopimuksen mukaiset korvausselvitykset, vaikka niistä ei voimassa olevassa sääntelyssä erillisiä säännöksiä olekaan. Määrällisesti venevakuutus sopimusten pohjalta korvausselvityksiä on pyydetty nykyisellään muutamia vuodessa.

Kaikkiaan merivahingonlaskija on Suomessa antanut vuosina 2015-19 korvausselvityksiä 16 kappaletta kattaen kaikki merivakuutuksen, mukaan lukien venevakuutuksen nojalla annetut korvausselvitykset. Vuositasolla korvausselvityksiä on siten ollut keskimäärin viisi kappaletta, mutta vuonna 2018 merivahingonlaskijan selvitettäväksi ei annettu yhtään selvitettävää asiaa. Korvausselvitykset ovat olleet ensisijaisesti venevakuutukseen liittyviä selvityksiä.

Sen lisäksi, että venevakuutukseen liittyvissä erimielisyysasioissa osapuolet ovat voineet käännyä merivahingonlaskijan puoleen, osapuolet voivat hakea neuvontaa venevakuutuksiin ja venevahinkoihin liittyvissä asioissa Kuluttajariitalautakunnalta tai Rahoitus- ja vakuutusneuvonta FINE:ltä. Kuluttajariitalautakunnalta saadun tiedon mukaan Kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi on tullut kaiken kaikkiaan vuosina 2015-19 yhteensä 21 venevakuutuksiin liittyvää selvityspyyntöä. Rahoitus- ja vakuutusneuvonta FINE:n käsiteltäväksi taas tuli yksinomaan vuonna 2019 59 yhteydenottoa venevakuutuksiin ja -vahinkoihin liittyen ja 12 venevahinkoja koskenutta riita-asiaa. Rahoitus- ja vakuutusneuvonta FINE:n tehtävänä on antaa vakuutusasiakkailleen maksutonta ja puolueetonta neuvontaa vakuutusyhtiöiden käsittelemiin vakuutus- ja vahinkoasioihin liittyvissä riitatilanteissa. Yhteydenottojen määrä Rahoitus- ja vakuutusneuvonta FINE:n puoleen venevakuutusasioissa näyttäisi pidemmällä aikavälillä olevan kasvussa, mikä liittyy veneiden omistajien ja sitä kautta veneilyn määrän kasvuun.

Kuluttajariitalautakunta ja Rahoitus- ja vakuutusneuvonta FINE eivät ota käsiteltäväkseen venevakuutuksiin liittyviä erimielisyysasioita, jos jompikumpi osapuolista on jo ottanut asian käsiteltäväkseen. Kuluttajariitalautakunnan ja Rahoitus- ja vakuutusneuvonta FINE:n antamat päätökset venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa ovat suosituksia. Jos osapuolet eivät tyydy Kuluttajariitalautakunnan ja Rahoitus- ja vakuutusneuvonta FINE:n antamiin suositusluonteisiin päätöksiin, vaan haluavat saattaa asian edelleen tuomioistuimen käsittelyyn, merivahingonlaskijan korvausselvitys on kuitenkin ollut tähän asti edellytys asian käsittelylle merioikeudessa.

Merivahingonlaskijan yksi tärkeimmistä tehtävistä on ollut yhteistä havaria koskevan selvityksen laadinta. Yhteistä havaria koskevassa selvityksessä esitetään se, miten varustamo, lastin omistajat ja muut osapuolet, joiden etuus on yhteisessä vaarassa, osallistuvat yhteisestä vaaratilanteesta aiheutuneiden uhrausten ja kustannusten kattamiseen. Yhteistä havaria koskevassa selvityksessä otetaan huomioon esimerkiksi se, miten jaetaan aluksen korjaustoimenpiteiden

kustannukset, lastin mahdollisesta purkamisesta ja välivarastoinnista aiheutuvat kustannukset, jos alus on joutunut merihädän vuoksi hätäsatamaan. Yhteistä haveria koskeva sääntely perustuu kansainväliseen sopimuskäytäntöön. Merilain 17 luvun 1 §:n mukaan yhteisestä haverista johtuvaan vahinkoon, menetykseen ja kustannukseen sekä niiden jakoon sovelletaan, jollei toisin sovita, vuoden 1974 York-Antwerpenin sääntöjä, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. York-Antwerpenin sääntöihin on tehty päivitykset vuosina 1994 ja 2016.

Merilain 17 luvun 6 § sisältää määräyksiä yksityisen haverin selvityksestä, joka on myös merivahingonlaskijan tehtävä, jos joku useammasta yksityiseen haveriin osallisista tätä pyytää. Myöskään näihin säännöksiin ei esitetä muutoksia.

Kuten edellä on jo todettu, merivahingonlaskijaa koskeva lainsäädäntö on sekä sisällöltään että muodoltaan vanhentunutta. Sääntely ei vastaa perustuslain vaatimuksia ja korkein oikeus on todennut 24.1.2018 antamassaan ratkaisussaan (S2017/432), että merivahingonlaskijan toiminnan ja tämän toiminnastaan perimien korvausten on kaikilta osin perustuttava lakiin, eikä niistä voi nykyisellään säätää asetuksella ilman, että kyseiselle vanhalle vuodelta 1936 peräisin olevalle asetukselle on olemassa lain tasolla edes riittävää valtuutusta. Vuodelta 1936 peräisin olevaa asetusta on muutettu vuosina 1951 ja 1960 merivahingonlaskijan palkkion määräytymisperusteiden osalta. Asetuksen 9 §:n mukaan merivahingonlaskijalla on oikeus pyytää laatimastaan selvityksestä sitä pyytäneeltä taholta palkkiota sen mukaan, mitä selvityksen laajuus ja vaikeusaste sekä sen vaatima työ edellyttävät. Yhteistä haveria koskevan selvityksen osalta korvauksen määräämisen osalta merivahingonlaskijan on kiinnitettävä huomiota myös siihen osallistuvan pääoman määrään ja erityisiin olosuhteisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että otettava huomioon selvityksen laajuuden lisäksi se, millaiset yhteisestä haverista aiheutuneet uhraukset ja kustannukset. Yleensä selvityksen laajuus ja uhrausten ja kustannusten suuruus kulkevat käsi kädessä.

Myös merivahingonlaskijan antamien korvausselvitysten ja muiden ratkaisujen johdosta tehtäviä valituksia koskeva sääntely on merilaissa vanhentunut eikä vastaa esimerkiksi korvausselvityksen muodon osalta ajan vaatimuksia.

3 Tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on ajantasaistaa ja selkiyttää merivahingonlaskijaa koskevaa sääntelyä sekä tehdä eräitä tarkennuksia merivahingonlaskijan työnkuvaan. Sääntely saatettaisiin perustuslain vaatimusten mukaiseksi.

Hallituksen esityksen tavoitteena on myös selkiyttää sitä, miten merivahingonlaskijan selvitetäviksi annettavat asiat saatetaan vireille, mitkä ovat selvitysten, lausuntojen ja ratkaisujen valmisteluun liittyvät menettelyt ja aikataulut sekä mitkä ovat näihin menettelyihin liittyvät korvauskäytännöt. Lisäksi hallituksen esityksellä saatetaan ajan tasalle se, miten merivahingonlaskijan antamiin selvityksiin ja ratkaisuihin haetaan muutosta valittamalla.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Hallituksen esityksellä ehdotetaan merivahingonlaskijaa koskeva sääntely pääosin koottavaksi uudistettuna merilain uuteen 16 a lukuun, joka edeltäisi voimassa olevan merilain haveria koskevaa 17 lukua. Näin ollen merilakiin sisältyvät säännökset merivahingonlaskijan roolista laivaisännän vastuumäärän suuruuden ja määrän jakamista koskevissa kysymyksissä merilain 9 luvussa, osamatkarahtia koskevan rahtaussopimuksen erimielisyysasiassa merilain 14 luvussa

sekä yhteistä ja yksityistä haveria koskevissa selvityksissä merilain 17 luvussa säilyisivät merilaissa entisellä paikallaan, eikä niihin esitetä tehtäväksi eräitä teknisluonteisia tarkistuksia lukuun ottamatta olennaisia sisällöllisiä muutoksia. Myös muutoksenhaku merivahingonlaskijan antamista selvityksistä ja muista ratkaisuihin säilyisi merilain 21 luvun 8 §:ssä, mutta pykälää muutettaisiin sisällöllisesti.

Hallituksen esityksellä uudistettaisiin merivahingonlaskijan ja tämän sijaisen nimittämistä ja tehtäviä koskevia säännöksiä. Merivahingonlaskijan nimeäisi jatkossa valtioneuvosto liikenne- ja viestintäministeriön sijasta. Voimassa oleva sääntely mahdollistaa merivahingonlaskijan apulaisen nimittämisen, mutta jatkossa nimettäisiin merivahingonlaskijalle sijainen, joka ottaisi merivahingonlaskijalle annetun selvityspyynnön hoidettavakseen, jos merivahingonlaskija on asiassa esteellinen. Muuten merivahingonlaskijalle nimetty sijainen olisi reservissä.

Hallituksen esityksellä uudistettaisiin ja selkiytettäisiin sitä, miten merivahingonlaskijalle tehty selvitys- ja lausuntopyyntö saatetaan vireille eli mitä tietoja ja mahdollisia liiteasiakirjoja merivahingonlaskijalle on normaalisti toimitettava. Merivahingonlaskijalta voisi pyytää jatkossa asiantuntijalausuntoja myös venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa, mutta korvausselvityksiä merivahingonlaskija antaisi jatkossa jommankumman osapuolen tai osapuolten pyynnöstä vain kauppa-aluksen tai elinkeinonharjoittamiseen tarkoitettujen veneiden vahinkoa koskevista erimielisyysasioista taikka, jos vakuutusehdoissa on erikseen sovittu, että merivahingonlaskija antaa osapuolten pyynnöstä myös venevakuutussopimuksiin liittyvässä erimielisyysasiassa korvausselvityksen. Korvausselvitys olisi jatkossakin edellytys sille, että merivakuutusta koskeva erimielisyysasia vakuutuksenantajan ja -ottajan välillä voidaan saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Myös merivahingonlaskijan selvitysten, lausuntojen ja ratkaisujen valmistelua koskevia menettelytapoja kuulemisineen tarkennettaisiin ja asetettaisiin näiden valmistelulle määräajat sekä tarkistetaan niihin liittyviä kulu- ja palkkiokorvauskäytäntöjä. Lisäksi esityksen mukaisella sääntelyllä ehdotetaan ajantasaistettavaksi sitä, miten merivahingonlaskijan antamiin korvausselvityksiin ja muihin ratkaisuihin voi hakea muutosta valittamalla.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Koska hallituksen esityksen mukaisella sääntelyllä esitetään voimassa olevan sääntelyn mukaisen merivahingonlaskijan tehtävän jatkamista, ehdotetun kaltaisella sääntelyllä ei ole olennaisia taloudellisia vaikutuksia. Vaikka merivahingonlaskija käyttää ensimmäisen oikeusasteen tuomiovaltaa, merivahingonlaskijan toimintaa ei rahoiteta valtion talousarviosta, vaan toiminta rahoitetaan merivahingonlaskijan selvityksistään perimillä korvauksilla. Merivahingonlaskija hoitaa Suomessa tehtävänsä sivutoimisesti, koska laadittavien selvitysten määrä on Suomessa ollut vähäinen.

Kuten edellä on todettu, merivahingonlaskija on nykyisellään laatinut myös merivakuutus-sopimuksiksi laskettavien venevakuutussopimusten mukaiset korvausselvitykset yleensä vakuutusnottajan tai muun vakuutetun toimeksiannosta. Tämä on perustunut vallitsevaan käytäntöön, vaikka voimassa oleva lainsäädäntö ei ole sisältänyt säännöksiä siitä, että merivahingonlaskija antaisi myös venevakuutuksen nojalla osapuolten pyynnöstä korvausselvityksen. Etenkin vakuutuksenantajat ovat vastustaneet sitä, että lainsäädännön uudistamisen yhteydessä merivahingonlaskijan toimenkuvaa uudistettaisiin niin, että venevakuutuksen nojalla annettava korvausselvitys asetettaisiin lainsäädännössä merivahingonlaskijan tehtäväksi ja merivahingonlaskijan antama korvausselvitys olisi jatkossakin edellytys venevakuutuksia koskevan erimielisyysasian saattamiselle tuomioistuimen ratkaistavaksi. Näin ollen hallituksen esityksessä esite-

tään, että merivahingonlaskija antaisi jatkossa korvausselvityksen vakuutuksenottajan, vakuutetun tai vakuutuksenantajan pyynnöstä vain merivakuutuksen nojalla kauppaluksen tai elinkeinonharjoittamiseen käytettävän veneen vahinkoa koskevassa erimielisyysasiassa. Lisäksi merivahingonlaskija antaisi venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa korvausselvityksen, jos tästä on vakuutuksenantajan ja vakuutuksenottajan sopimissa vakuutusehdoissa erikseen sovittu. Merivahingonlaskija voisi pyynnöstä antaa myös muissa venevakuutusasioissa lausuntoja vakuutuksenantajan tai -ottajan pyynnöstä, mutta kyseessä olisi asiantuntijalausunto, eikä se olisi edellytys venevakuutuksia koskevan erimielisyysasian saattamiselle tuomioistuimen käsiteltäväksi. Ehdotetun kaltainen sääntely todennäköisesti merkitsee sitä, että merivahingonlaskijalle osoitetut toimeksiannot vähenevät nykyiseen verrattuna. Edellä on jo todettu, että viime vuosien aikana merivahingonlaskijalle on selvitettäväksi osoitettu vain keskimäärin viisi selvitysasiaa vuodessa ja valtaosa näistä on annettu venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa.

Hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä käytyjen sidosryhmäkonsultaatioiden perusteella on käynyt ilmi, että merivahingonlaskijan tehtävät ja niihin liittyvät määräajat tunnetaan toimijoiden keskuudessa sangen huonosti. Sidosryhmät ovatkin esittäneet, että lainsäädännön uudistamisen yhteydessä järjestettäisiin myös tiedotuskampanja ja uudistettaisiin myös merivahingonlaskijan internet-sivustoa niin, että se palvelisi paremmin asiakas- ja sidosryhmiä. Kun tietoisuus merivahingonlaskijasta ja tämän toimenkuvaan kuuluvista asioista kasvaisi, tällä tavalla voitaisiin mahdollisesti paikata sitä aukkoa merivahingonlaskijan tulevassa toimenkuvassa, kun hänen toimenkuvaansa ei jatkossa kuuluisi yksityisten venevakuutusten mukaiset korvausselvitykset. Myös merivahingonlaskijan toimenkuvaan ehdotettu lausuntomenettely voisi lisätä jonkin verran merivahingonlaskijan tehtäviä jatkossa. Liikenne- ja viestintäministeriö varautuu osaltaan tarvittaessa tukemaan tutkimus- ja kehittämismäärärahoista merivahingonlaskijan internet-sivuston kehittämistyötä.

Sidosryhmät ovat myös esittäneet, että merivahingonlaskijoiden pohjoismaista yhteistyötä kehitettäisiin niin, että tämä osaltaan tukisi nykyistä paremmin merivahingonlaskijan työtä etenkin silloin, kun uusi merivahingonlaskija nimetään tehtäväänsä. Vaikka uusi merivahingonlaskija on osoittanut kelpoisuutensa valinnan yhteydessä, merivahingonlaskijalle voisi olla hyödyllistä toimintansa alkuvaiheessa tutustua toisen pohjoismaisen merivahingonlaskijan työhön. Siksi liikenne- ja viestintäministeriö ja merivahingonlaskija ryhtyvät selvittämään yhteistyössä muiden Pohjoismaiden kanssa, voitaisiinko pohjoismaista yhteistyötä syventää esimerkiksi niin, että tehtäväänsä nimettävällä uudella merivahingonlaskijalla olisi mahdollisuus toimikautensa alussa tutustua parin viikon ajan toisen Pohjoismaan (etenkin Norjan) merivahingonlaskijan työhön eräänlaisen vaihtosopimuksen puitteissa tai muulla tavoin hankkia lisäkoulutusta tehtävänsä hoitamista varten. Myös tästä voi aiheutua liikenne- ja viestintäministeriölle jonkin verran ylimääräisiä kustannuksia, jotka voitaisiin tarvittaessa rahoittaa ministeriön määrärahoista.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Vaihtoehdot ehdotetun kaltaiselle sääntelylle olisivat:

- 1) pitäytyminen nykyisessä sääntelyssä;
- 2) vanhentunut lainsäädäntö kumottaisiin ilman, että annettaisiin uutta korvaavaa lainsäädäntöä; tai

3) sääntelyä uudistettaisiin sisällöllisesti vakuutusyhtiöiden esittämällä tavalla niin, että korvausselvityksen sijasta merivahingonlaskija antaisi vakuutuksenantajan tai vakuutuksenottajan pyynnöstä ei-sitovan lausunnon. Lisäksi lausunnon antamisesta aiheutuvat kustannukset perittäisiin aina siltä osapuolelta, joka lausuntoa merivahingonlaskijalta on pyytänyt.

Kuten on todettu, voimassa oleva sääntely on vanhentunutta, eikä vastaa perustuslain vaatimuksia siitä, että viranomaisen tehtävistä ja niihin liittyvistä korvauksista on säädettävä lain tasolla. Tähän on kiinnittänyt huomiota myös korkein oikeus antamassaan ratkaisussa (S2017/432).

Myös lainsäädännön sisältö ja muoto on vanhentunut, erityisesti siltä osin kuin asetuksella on säädetty merivahingonlaskijan perimistä korvauksista sekä merivahingonlaskijan antamien selvitysten sekä muiden ratkaisujen muutoksenhakumenettelyistä. Näin ollen vanha lainsäädäntö on kumottava ja tarvittaessa annettava uutta korvaavaa lainsäädäntöä. Siksi pitäytyminen nykyisessä sääntelyssä on pois suljettu vaihtoehto.

Toinen vaihtoehto tarkoittaisi sitä, että merivahingonlaskijan korvausselvityksestä merivakuutusasioissa annettu laki ja merivahingonlaskijan toimesta annettu asetus kumottaisiin vanhentuneina, eikä näille annettaisi lainkaan uusia korvaavia säännöksiä. Merilakiin sisältyvät säännökset laivaisännän vastuumäärän suuruudesta ja määrän jakamista koskevien asioiden selvittämisestä, osamatkarahtia koskevaan rahtaussopimukseen liittyvien erimielisyyksien selvittämisestä sekä yksityisen ja yhteisen haverin selvityksen laadinnasta pysyisivät kuitenkin edelleen voimassa. Tässä vaihtoehdossa ongelmaksi kuitenkin muodostuisi se, miten ratkaistaan merivakuutuksiin liittyvät erimielisyydet osapuolten välillä. Toinen vaihtoehto edellyttäisi todennäköisesti muuta korvaavaa sääntelyä siitä, että merivakuutus sopimukseen liittyvät korvausasiat ratkaistaan tuomioistuimessa joko jonkin toisen valtion (Pohjoismaan) antaman korvausselvityksen pohjalta tai erimielisyysasia tuodaan suoraan tuomioistuimen ratkaistavaksi. Jos asia tuotaisiin suoraan tuomioistuimen ratkaistavaksi, tämä edellyttäisi huomattavaa panostusta tuomioistuinten merioikeudelliseen osaamiseen, koska merivahingonlaskijan antama korvausselvitys on nykyisellään toiminut ensimmäisen asteen oikeudellisenä ratkaisuna, jonka perusteella asia on tarvittaessa viety merioikeuden ratkaistavaksi.

Vakuutusyhtiöiden esittämässä kolmannessa vaihtoehdossa voimassa olevien merilain säännösten lisäksi merivahingonlaskija antaisi merivakuutus sopimukseen liittyvissä erimielisyysasioissa lausunnon korvausselvityksen sijasta. Lausunto ei olisi edellytys asian saattamiselle tuomioistuimen ratkaistavaksi. Kolmas vaihtoehto vastaisi siten melko pitkälle toista vaihtoehtoa ja näiden vaihtoehtojen vaikutukset olisivat todennäköisesti myös hyvin samankaltaisia, koska merivahingonlaskijan toimenkuvaan jäisi jatkossa pääsääntöisesti vain voimassa olevan merilain mukaiset tehtävät (haveria koskevat selvitykset, osamatkarahtia koskevan rahtaussopimukseen erimielisyydet sekä eräissä tilanteissa laivaisännän vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskevat kysymykset). Kolmanteen vaihtoehtoon sisältyvien lausuntojen antaminen ei olennaisesti lisää merivahingonlaskijan työtehtäviä. Etenkin jos lausunnot tulisivat lausunnon pyytäjän maksettavaksi, merivahingonlaskijan puoleen jatkossa tuskin kääntyisivät ainakaan tavalliset veneenomitajat vahinkovakuutusasioita koskevissa erimielisyysasioissa. Nykyisellään merivahingonlaskijan tehtävistä suurin osa on meri- ja venevakuutus sopimuksen perusteella annettavia korvausselvityksiä ja useimmat niistä koskevat venevahinkoja. Vastaavalla tavalla kuin toinen vaihtoehto, myös kolmas vaihtoehto edellyttäisi huomattavia panostuksia tuomioistuinten merioikeudelliseen osaamiseen, jos merivakuutuksiin liittyvät erimielisyysasiat vietäisiin suoraan tuomioistuimen ratkaistavaksi etenkin niissä tapauksissa, joissa merivahingonlaskijalta ei olisi edes pyydetty asiassa asiantuntijalausuntoa ennen tuomioistuin käsittelyä.

Hallituksen esityksen mukainen vaihtoehto eroaa vakuutusyhtiöiden esittämästä vaihtoehdosta siinä, että merivahingonlaskijan toimenkuvaan jatkossakin sisältyisi merivakuutuksen mukaisen korvausselvitysten laadinta kauppa-alusten merivakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa sekä myös sellaisissa venevahinkoja koskevissa erimielisyysasioissa, joissa veneen vakuutus on otettu elinkeinonharjoittajan kaupallisessa käytössä olevalle veneelle. Lisäksi hallituksen esityksen mukaisessa vaihtoehdossa korvausselvitys myös annettaisiin sellaisissa venevahinkoja koskevissa erimielisyysasioissa, joissa vakuutusehdoissa on erikseen sovittu, että merivahingonlaskijalta pyydetään korvausselvitystä. Näiden varsinaisten selvitysten ja niihin liittyvien valituskelpoisten ratkaisujen lisäksi merivahingonlaskijalta voisi myös pyytää asiantuntijalausuntoa yksityisten veneenomistajan venevahinkoihin liittyvissä erimielisyysasioissa kulutusvakuutuksen nojalla. Lausunto ei kuitenkaan olisi valituskelpoinen päätös ja venevahinkoihin liittyvissä erimielisyysasioissa ei siten jatkossa merivahingonlaskijan antama korvausselvitys olisi edellytys erimielisyysasian saattamiselle tuomioistuimen ratkaistavaksi. Koska merivahingonlaskijan työtehtävistä viime aikoina pääosa on keskittynyt venevakuutussopimuksen mukaisten korvausselvitysten laadintaan, on varsin todennäköistä, että myös hallituksen esityksen mukainen vaihtoehto johtaa toisen ja kolmannen vaihtoehdon tavoin merivahingonlaskijalle annettujen toimeksiantojen vähentymiseen. Hallituksen esityksen mukainen vaihtoehto on kuitenkin kompromissi eri osapuolten näkemysten välillä. Kun merivahingonlaskijan toimenkuvaan sisältyisivät merivakuutussopimuksen mukaiset korvausselvitykset ja lausuntomahdollisuus venevakuutussopimukseen liittyvissä erimielisyysasioissa, Suomessa voisi säilyä kansallinen merivahingonlaskija instituutio, jonka puoleen Suomeen rekisteröityjä aluksia koskevissa erimielisyysasioissa voitaisiin kääntyä jatkossakin. Jos merivahingonlaskijan toimenkuvaan kuuluisivat vain kansainvälisiin sääntöihin ja voimassa olevaan merilakiin perustuvat tehtävät, myös näihin liittyvissä erimielisyys tapauksissa pitäisi turvautua ulkomaiden merivahingonlaskijoiden tarjoamiin selvityspalveluihin tai tuomioistuinten merioikeudelliseen osaamiseen olisi panostettava merkittävässä määrin, jos erimielisyysasiat ratkaistaisiin suoraan tuomioistuimessa.

Näin ollen esillä olleista vaihtoehdosta on pidetty parhaana sitä, että voimassa oleva lainsäädäntö uudistetaan sisällöltään ja muodoltaan vastaamaan perustuslain edellyttämää sääntelyä ja merivahingonlaskijan instituutiosta pidetään Suomessa jatkossakin kiinni kuitenkin niin, että toimenkuvaa esitetään tarkistettavaksi.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Tässä luvussa tarkastellaan muiden Pohjoismaiden merivahingonlaskijan toimenkuvaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä. Pohjoismaiden voimassa olevat merilait vuodelta 1994 on valmisteltu Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan yhteistyönä ja lait vastaavat rakenteeltaan ja pitkälti myös sisällöltään toisiaan. Kaikkiin lakeihin sisältyy säännökset myös yhteisestä ha-verista ja merivahingonlaskijan tehtävistä siinä.

Merivahingonlaskijan tehtävä on perinteinen osa Pohjoismaiden merioikeuden ja -vakuutuksen järjestelmää, jolla on, kuten edellä on todettu, pitkät historialliset perinteet ja merivahingonlaskijaa koskeva sääntely on ollut hyvin yhdenmukaista. Varsinkin Suomen ja Ruotsin merivahingonlaskijan instituutio ja sitä koskeva lainsäädäntö on hyvin yhdenmukainen ja Norjan ja Tanskan merivahingonlaskijan instituutio on lähellä toisiaan. Suomessa ja Ruotsissa merivahingonlaskija katsotaan viranomaiseksi niin, että menettelyä voidaan luonnehtia tuomioistuimeen rinnastettavaksi sitovaksi menettelyksi, jossa merivahingonlaskijan antamat selvitykset ja ratkaisut ovat valituskelpoisia. Norjassa ja Tanskassa merivahingonlaskija antaa ensisijaisesti lausuntoja vakuutusehtoihin perustuen. Norja ja Tanska ovat Suomea ja Ruotsia suurempia merenkulkuvaltioita, joten niissä myös merivahingonlaskijan työtehtäviä on enemmän. Suomen ja Ruotsin lainsäädäntö, jossa korvausselvitykset ovat pitkälle tuomioistuinratkaisuihin rinnastettavia rat-

kaisuja, on myös paremmin sopusoinnussa EU-oikeuden ja erityisesti palveluista sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/123/EY eli ns. palveludirektiivin kanssa. Palveludirektiivillä on pyritty vähentämään luvanvaraisia elinkeinoja, ja sen velvoitteita on tarkasteltu myös suhteessa merivahingonlaskijan tehtäviin Tanskassa ja Norjassa. Merivahingonlaskija katsotaan viranomaiseksi eikä elinkeinonharjoittajaksi.

Pohjoismaissa merivahingonlaskijan tehtävä tarjoaa nopean ja riippumattoman kanavan merivakuutuksia koskevien riitojen käsittelylle sekä asiantuntijaelimen yhteistä haveria koskevien selvitysten ja muiden merivahingonlaskijalle osoitettujen erimielisyyksien käsittelylle. Säätely tapahtuu yleisesti Pohjoismaiden kansallisten merilakien kautta.

Ruotsissa merivahingonlaskija (dispaschör) toimii Göteborgissa. Merivahingonlaskijan toimintaa säännellään Ruotsin merilaissa (sjölag 1009/1994) ja sen nojalla annetussa merivahingonlaskijaa koskevassa asetuksessa. Merilain 17 luku sisältää merivahingonlaskijan keskeiset tehtävät ja muita määräyksiä. Merilain mukaan merivahingonlaskijan nimeää hallitus. Merivahingonlaskijalta edellytetään oikeustieteellistä tutkintoa. Merivahingonlaskijan tehtävä on rinnastettavissa tuomarin tehtävään, koska Ruotsin oikeudenkäymiskaaren määräykset tuomarinjärvistä koskevat myös merivahingonlaskijaa.

Ruotsin merilain mukaan merivahingonlaskijan tehtävän on merivakuutusta koskevan riidan selvittäminen korvausselvityksellä. Korvausselvitysmenettely on pääosin kirjallinen ja muotoutunut käytännön kautta. Myös Ruotsissa nykyisellään merivahingonlaskijan toimenkuvaan kuuluu korvausselvitysten antaminen myös venevakuutuksia koskevissa erimielisyyksiasioissa.

Ruotsin merilain mukaan valitus (moitekanne) merivahingonlaskijan antamasta korvausselvityksestä on tehtävä merioikeudessa siinä tuomiopiirissä, jossa korvausselvitys on annettu. Käytännössä tämä tarkoittaa siten Göteborgin käräjäoikeutta. Jos korvausselvityksestä ei ole tehty valitusta, siitä tulee lainvoimaisesti sitova.

Merilain nojalla annettu asetus (förfordning 932/1975 beträffande dispaschörinstitution) sääntelee yksityiskohtaisesti merivahingonlaskijan toimintaa. Asetuksessa säädetään myös merivahingonlaskijaa avustavasta henkilökunnasta, merivahingonlaskijan nimittämisestä, toimistosta, asiakirjoista ja arkistoinnista.

Merivahingonlaskijan palkkiosta asetuksessa säädetään, että merivahingonlaskijalla on oikeus periä kohtuullinen korvaus korvausselvityksestä ja palkkiota koskevat erimielisyydet ratkaistaan samassa järjestyksessä valittamalla kuin ne ratkaistaan itse korvausselvityksestä. Ruotsin lainsäädännössä ei kuitenkaan ole säädetty merivahingonlaskijan palkkion maksajaa, mikä johtuu siitä, että vakuutusyhtiöt ovat vakiintuneen käytännön ja vakuutusehtojen mukaan maksaneet merivahingonlaskijan kulut ja palkkion. Merivahingonlaskijan menettelyn on katsottu olevan vakuutuksenottajalle ja vakuutetulle tarkoitettu palvelu. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (Högsta domstolens beslut 9.2.2006) vakuutusyhtiö ei myöskään ole voinut jälkikäteen vaatia kulujaan merivahingonlaskijan korvausselvityksiasioissa vastapuolelta maksettavaksi, vaikka korvausselvitys päättyisi itse vahingon osalta vakuutuksenottajan korvausvelvolliseksi.

Merivahingonlaskijan korvausselvitysten määrä on viime vuosina jäänyt alle kymmeneen vuodessa.

Valmistelun aikana liikenne- ja viestintäministeriö on ollut yhteydessä Ruotsin valtioneuvostoon siitä, suunnitellaanko Ruotsissa mahdollisesti muutoksia merivahingonlaskijaa koskevaan lainsäädäntöön. Tämän hetkisen tiedon mukaan Ruotsissa ei tällä hetkellä ole mitään virallista hanketta vireillä merivahingonlaskijaa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

Norjassa merivahingonlaskijan (dispasjør) asema on määritelty merilain 17 luvussa. Merivahingonlaskijan nimittää *Norjassa* hallitus oikeusministeriön esittelystä. Merilaki mahdollistaa useamman merivahingonlaskijan nimittämisen, mutta tällä hetkellä *Norjassa* on vain yksi merivahingonlaskija. *Norjassa* on ollut myös aikaisemmin erillinen merivahingonlaskijan tutkinto, josta on kuitenkin luovuttu. Merivahingonlaskija on *Norjassa* päätoimena hoidettava tehtävä. Merivahingonlaskijan toimipaikka on *Oslossa*.

Merilain mukaan merivahingonlaskijan toimenkuvaan kuuluu auttaa erilaisissa riita- ja kanneasioissa merivakuutuspolitiikkaan liittyen. Merivahingonlaskijan ensisijainen työkalu *Norjassa* on lausuntojen antaminen. Merivahingonlaskijan tehtävät vakuutuskorvausasioissa on yksityiskohtaisemmin määritelty vakuutusehdoissa. *Norjan* merivahingonlaskijan vastuulle kuuluvat alusten ja sen koneiston vakuutusasiat, niihin liittyvät vastuukysymykset, korvausten suuruuteen ja sen jakautumiseen liittyvät asiat, alusten vuokrausten korvaamiseen liittyvät erimielisyyssasiat ja niiden sovittelu sekä erilaiset lausunnot merivakuutuspolitiikkaan liittyen. Merivahingonlaskijan toimenkuva *Norjassa* (samoin kuin *Tanskassa*) poikkeaa siten jonkin verran *Suomen* ja *Ruotsin* merivahingonlaskijan toimenkuvasta, kun *Norjassa* ja *Tanskassa* keskeinen työkalu on lausuntojen antaminen. Merivahingonlaskijan antamat lausunnot merivakuutuksen nojalla vahingonkorvausasiassa osapuolten esityksestä vastaa kuitenkin sisällöltään pitkälle *Suomen* ja *Ruotsin* lakisääteistä korvausselvityskäytäntöä. Koska merenkulku on *Norjassa* *Ruotsin* ja *Suomen* merenkulkusektoria suurempi, merivahingonlaskijan antamien selvitysten ja lausuntojen määräkkin on suurempi. Annettujen selvitysten ja lausuntojen määrä vaihtelee vuodesta toiseen, mutta niitä on keskimäärin useita kymmeniä vuodessa.

Merivahingonlaskija tarjoaa edellä mainituissa asioissa palveluitaan ns. yhteispohjoismaisten merivakuutusehtojen pohjalta (Nordic Marine Insurance Plan, viimeisin versio vuodelta 2016), joka taas perustuu aikaisempiin *norjalaisiin* merivakuutusehtoihin vuodelta 1986. Näissä yhteispohjoismaisissa merivakuutusehdoissa asetetaan yhteiset ja yhtenäiset säännöt korvausvaatimukselle ja sen käsittelylle ja kunkin Pohjoismaan osalta on vielä erilliset säännöt kansalliselle menettelylle, jos korvausvaatimuksesta on valitettu. Yhteispohjoismaisten merivakuutusehtojen mukaan vakuutuksenantaja on vastuussa merivahingonlaskijan kustannuksista ja hänen palkkioistaan siitä riippumatta, onko vakuutuksenottajana yritys tai kuluttaja.

Myös *Tanskassa* merivahingonlaskijan (dispachør) tehtävät perustuvat merilain 17 lukuun. *Tanskassa* merivahingonlaskijalta edellytetään toimilupaa, jonka myöntää paikallinen elinkeinoviranomainen. Merivahingonlaskijalta edellytetään oikeustieteellistä loppututkintoa ja vähintään kolmen vuoden käytännön kokemusta merivakuutusasioissa. *Tanskassa* voi olla samanlaisesti useampia toimiluvan saaneita merivahingonlaskijoita ja tällä hetkellä maassa toimii kolme merivahingonlaskijaa.

Merivahingonlaskijan tehtäviin kuuluvat yhteistä haveria koskevat selvitykset sekä lausuntojen antaminen merivakuutussopimusten mukaisissa korvauksia koskevissa erimielisyystilanteissa. Merivahingonlaskijan toimenkuva *Tanskassa* on siten lähellä *Norjan* merivakuutuslaskijan toimenkuvaa. Merivakuutussopimukseen sovelletaan yhteispohjoismaisia, *tanskalaisia* ja *englantilaisia* merivakuutusehtoja. *Tanskalaiset* merivakuutusehdot perustuvat ns. *Tanskan* merivakuutussopimuksen (Dansk Søforsikrings-Konvention, 2.4.1934) vakioehtoihin, jotka *Tanskan* merivakuuttajat, varustamot ja elinkeinoelämän järjestöt ovat hyväksyneet. Sopimuksen vakioehdoilla säännellään myös yksityiskohtaisemmin merivahingonlaskijan toimintaa korvausristiriitoihin liittyvissä selvitysasioissa. Yhteispohjoismaisten merivakuutusehtojen mukaisesti merivahingonlaskijan kustannukset katetaan vakuutuksesta.

Koska Tanskassa on useampia merivahingonlaskijoita samanaikaisesti eikä näillä ole vuotuista raportointivelvollisuutta, Tanskasta ei ole saatavilla virallista tilastotietoa siitä, millaisia tapauksia ja kuinka paljon merivahingonlaskijat vuosittain käsittelevät.

Pohjoismaiden ulkopuolisista maista voidaan todeta, että *Saksassa* paikalliset kauppakamarit auktorisoivat merivahingonlaskijat ja *Iso-Britanniassa* merivahingonlaskijat toimivat kaupalliselta pohjalta itsenäisinä yrittäjinä. Merivahingonlaskijoilla on myös kansainvälinen yhteistyöjärjestö (Association Mondiale de Dispatcheurs), jonka puitteissa etenkin Pohjoismaiden, Benelux-maiden, Britannian, Yhdysvaltojen ja Saksan merivahingonlaskijat muiden muassa tekevät yhteistyötä ja jakavat tietoa toisilleen.

6 Lausuntopalaute

Merivahingonlaskijan toimenkuvan uudistamisesta on kahteen otteeseen konsultoitu sidosryhmiä. Kirjallisesti pyydettiin sidosryhmien näkemyksiä kesällä 2015 ja uudelleen hallituksen esityksen valmistelun aikana konsultoitiin merenkulun ja vakuutusalan sidosryhmiä liikenne- ja viestintäministeriön johdolla toimivan merenkulun lainsäädäntöjaoston kautta. Lainsäädäntöjaoston kokouksen lisäksi ministeriö tapasi valmistelun aikana kahdenvälisesti oikeusministeriötä, Suomen varustamot ry:tä, Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINE:ä, veneilyalan järjestöjä (Finnboat ja Suomen Purjehdus ja Veneily ry) sekä Liikenne- ja viestintäviraston veneilyasiantuntijoita. Lisäksi ministeriö on saanut kirjallisia kommentteja Kuluttajariitalautakunnalta. Valmistelun aikana pyrittiin ottamaan huomioon niin 2015 saadut kommentit kuin edelleen 4.12.2019 ja 14.10.2020 pidetyissä lainsäädäntöjaoston kokouksessa sekä kahdenvälisissä ta-paamisissa saadut kommentit.

Hallituksen esitys oli lausuntokierroksella 26.3.-23.4.2020. Hallituksen esitykseen saatiin yhteensä 16 lausuntoa. Monet lausunnot olivat lyhyitä ja niissä annettiin joko tuki hallituksen esitykselle tai todettiin, että lausunnonantajalla ei ole siihen huomautettavaa.

Lausuntoyhteenveto on kokonaisuudessaan saatavilla liikenne- ja viestintäministeriöstä (kirjaamo@lvm.fi). Tässä yhteydessä otetaan esille vain oikeusministeriön ja vakuutusalan lausunnot, koska ne ovat edellyttäneet eniten muutostarpeita hallituksen esityksen jatkovalmistelussa lausuntokierroksen jälkeen.

Oikeusministeriö antoi lausunnossaan tukensa merivahingonlaskija instituution säilyttämiselle ja lainsäädännön uudistamiselle. Oikeusministeriö kuitenkin edellytti lausunnossaan, että hallituksen esityksen jatkovalmistelussa olisi otettava huomioon erityisesti seuraavat näkökohdat: 1) merivahingonlaskijan tehtävät ns. legaalisena välimiesmenettelynä, jolloin merivahingonlaskijan antama ratkaisu on ensimmäisen asteen tuomioistuinratkaisu; 2) merivahingonlaskijan selvityksistä perimistä korvauksista on säädettävä tarkkarajaisemmin perustuslain 81 §:n ja maksuperustelain nojalla; ja 3) laissa on selvennettävä sitä, mitä merivahingonlaskijalle annettu toimemksiänto vaikuttaa asian vanhentumiselle (vakuutuslainsäädäntö/velan vanhentumisesta annettu laki). Oikeusministeriön esittämät näkökohdat on pyritty ottamaan huomioon hallituksen esityksen jatkovalmistelussa ja oikeusministeriön kanssa on käyty kahdenvälisiä konsultaatioita vielä lausuntokierroksen jälkeen etenkin legaalisesta välimiesmenettelystä ja sen edellyttämistä vaatimuksista.

Kriittisimmät lausunnot saatiin vakuutusalan edustavalta Finanssialalta ja Alandia-vakuutusyhtiöltä. Myös If-vakuutusyhtiö ilmoitti yhtyvänsä Finanssialan yhteiseen lausuntoon. Vakuutusalan edustajat kritisoivat lausunnoissaan mm. seuraavia asioita: 1) merivakuutuksen nojalla laadittava korvausselvitys ei pitäisi olla edellytys vakuutuslainsäädäntöön sisältyvän erimie-

lisyysasian saattamiselle tuomioistuinkäsittelyyn; 2) venevakuutuksia koskevat korvausselvitykset eivät pitäisi lainkaan kuulua merivahingonlaskijan toimenkuvaan, vaan niille on muut erimielisyyksien ratkaisukanavat; 3) merivahingonlaskijan korvaukset pitäisi maksaa selvitystä pyytänyt taho, ei vakuutuksenantaja ja korvauksille olisi säädettävä tarkat hinnat ja ne on perustettava työmäärään (ei siis kohtuullista korvausta). Kaikkinensa vakuutus- ja finanssialan edustajat katsovat, että merivahingonlaskijan toimenkuvaan pitäisi kuulua vain voimassa olevan merilain kansainvälisiin sopimuksiin perustuvat tehtävät yhteisen ja yksityisen haverin selvittämisessä, laivaisännän vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskevien asioiden selvittämisestä sekä osamatkarahtia koskevaan rahtaussopimukseen liittyvien erimielisyyksien selvittämisestä. Vakuutuksenantajien lausunnot on pyritty huomioon niin, että hallituksen esitykseen ei ole sisällytetty lainsäädännöllistä vaatimusta, että merivahingonlaskijan toimenkuvaan sisältyisi venevakuutuksen mukaisen korvausselvityksen laadinta, ellei venettä ole käytetty elinkeinoharjoittamiseen. Myös korvauskäytäntöjen osalta on pyritty tulemaan vastaan vakuutuksenantajien näkemyksiä. Muilta osin lausunnonantajien näkemyksiä on otettu huomioon mm. sisällyttämällä merivakuutussopimuksen korvausselvitykselle vaihtoehdoksi merivahingonlaskijan antama lausunto, jos vakuutuksenantaja tai -ottaja sitä esittää. Lisäksi lausunnonantajien esille nostamiin asioihin, etenkin merivahingonlaskijan toiminnan tiedottamiseen liittyvissä asioissa, pyritään jatkossa panostamaan esimerkiksi merivahingonlaskijan internet-sivustoa kehittämällä. Jatkossa pyritään myös etsimään mahdollisuuksia tiivistää Pohjoismaiden merivahingonlaskijoiden yhteistyötä entisestään esimerkiksi niin, että uudella nimettävällä merivahingonlaskijalla olisi mahdollisuus käydä toisen Pohjoismaan merivahingonlaskijan toimintaan tutustumassa eräänlaisen vaihtosopimuskoulutuksen ja harjoittelun avulla tai merivahingonlaskijan kouluttautumista tehtävänsä muuten tuetaan.

7 Säännöskohtaiset perustelut

Hallituksen esityksellä esitetään lisättäväksi merilain merionnettomuuksia koskevaan V osaan uusi 16 a luku merivahingonlaskijan tehtävistä, päätöksenteosta ja korvauksista. Lisäksi eräitä merilain viittaussäännöksiä merivahingonlaskijan korvausselvityksestä merivakuutusasioissa annettuun lakiin kumottaisiin, koska tämä laki samoin kuin merivahingonlaskijasta ja hänen tehtävistään annettu asetus esitetään kumottavaksi. Myös merilain muutoksenhakusäännöksiä esitetään muutettavaksi siltä osin kuin ne koskevat muutoksenhakua merivahingonlaskijan selvityksistä ja ratkaisuksista.

9 luku. Yleiset säännökset vastuun rajoittamisesta.

9 §. *Vastuurajoitusoikeuteen vetoaminen rajoitusrahastoa perustamatta.* Pykälän 4 momentissa säädetään siitä, että merivahingonlaskijan ratkaistavaksi voidaan jättää vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskeva kysymys, jos rahoitusrahastoa ei ole perustettu. Momenttiin tehtäisiin tekninen muutos niin, että siinä viitattaisiin merilain 17 luvun 7 §:ään, jossa säädetään merivahingonlaskijan selvityksestä ja kyseisen pykälän säännöksiä noudatettaisiin vastuumäärän suuruuden ja määrän jakamista koskevan kysymyksen ratkaisussa, jos rajoitusrahastoa ei ole perustettu.

16 a luku. Merivahingonlaskijan tehtävät, päätöksenteko ja korvaukset.

1 §. *Merivahingonlaskijan nimittäminen.* Pykälä sisältäisi säännökset merivahingonlaskijan nimittämisestä ja kelpoisuusvaatimuksista. Pykälän mukainen sääntely vastaisi osittain voimassa olevan merivahingonlaskijan toimesta annetun asetuksen 2 ja 3 §:ää, mutta sääntelyä uudistettaisiin sisällöllisesti. Asetuksen 2 § sisältää säännökset merivahingonlaskijan ja häntä avustavan merivahingonlaskijan nimittämisestä ja 3 § merivahingonlaskijan ja tämän sijaisen kelpoisuusvaatimuksista.

Pykälän 1 momentti sisältäisi määritelmän luonteisen säännöksen merivahingonlaskijasta. Momentin mukaan merivahingonlaskijan toimi olisi merivakuutukseen perustuvien korvausselvitysten laatimista ja muita 3 §:ssä lueteltuja tehtäviä varten ja merivahingonlaskija olisi itsenäisen ja merenkulun ja vakuutusalan elinkeinonharjoittajista riippumaton.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös siitä, että merivahingonlaskijan nimittäisi valtioneuvosto. Voimassa olevan sääntelyn mukaan liikenne- ja viestintäministeriö on nimennyt merivahingonlaskijan. Merivahingonlaskijan korvausselvitysmenettely katsotaan ns. legaaliseksi välimiesmenettelyksi, jonka mukaisesti merivakuutuksiin liittyviä erimielisyysasioita ei voi viedä tuomioistuimen ratkaistavaksi ennen merivahingonlaskijan antamaa korvausselvitystä. Näin ollen merivahingonlaskijan antamat selvitykset ovat rinnastettavissa käräjäoikeuden tuomarin tehtävään ja merivahingonlaskijan selvitysmenettely on rinnastettavissa käräjäoikeuden oikeudenkäyntiin, jossa annetaan tuomioistuinratkaisuihin rinnastettavia ratkaisuja. Perustuslain 102 §:n mukaan tasavallan presidentti nimittää vakinaiset tuomioistuinten tuomarit ja muiden tuomarien nimityksestä säädetään lailla. Näin ollen esitetään, että merilakiin sisällytettäisiin säännös siitä, että valtioneuvosto nimittäisi jatkossa merivahingonlaskijan tehtävänsä.

Pykälän 2 momentin mukaan merivahingonlaskijan kelpoisuusvaatimuksena olisi oikeustieteen muu ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto, todistus merivahingonlaskijan kelpoisuudesta, hyvä perehtyneisyys vakuutus- ja vahingonkorvausoikeuteen ja virkaan kuuluviin tehtäviin sekä hyvä kielitaito. Kuten edellä on todettu, merivahingonlaskijan tehtävä on verrattavissa tuomarin tehtävään, joten on perusteltua pitää kiinni ylempään oikeustieteelliseen tutkintoon vaatimuksesta. Todistuksen merivahingonlaskijan kelpoisuudesta myöntää joko kotimainen tai ulkomainen merivahingonlaskija, kun hakija on osoittanut hallitsevansa tehtävän hoitamiseen liittyvät tiedot ja valmiutensa hoitaa tätä tehtävää. Merivahingonlaskijan tehtävän hoitamisen kannalta on erityisen tärkeää hyvä perehtyneisyys vakuutus- ja vahingonkorvausoikeuteen. Merivahingonlaskijalta edellytettäisiin myös hyvää kielitaitoa, jotta hän kykenee antamaan korvausselvityksiä molemmilla kotimaisilla kielillä. Merivahingonlaskijoiden kansainvälinen yhteistyö edellyttää myös hyvää englannin kielen taitoa. Myös merivahingonlaskijalle osoitettuihin tehtäviin liittyvä asiakirja-aineisto voi olla esitetty kotimaisten kielten lisäksi englanniksi tai muilla vierailta kielillä.

Pykälän 3 momentin mukaan merivahingonlaskijaksi ei voitaisi nimittää henkilöä, joka on konkurssissa tai jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu. Vastaavaa edellytetään muun muassa asianajajilta asianajajista annetun lain (496/1958) 3 §:n 5 kohdan mukaisesti.

Pykälän 4 momentissa säädetään, että merivahingonlaskijan tulisi olla tehtävässään puolueeton ja riippumaton. Merivahingonlaskija toimii virkavastuulla, joten merivahingonlaskijaa koskisivat rikosoikeudellinen virkavastuu ja vahingonkorvausvastuu, siten kuin siitä säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

2 §. Merivahingonlaskijan sijainen. Pykälässä säädettäisiin siitä, että merivahingonlaskijalla tulisi olla sijainen, joka käsittelisi ja ratkaisisi asiat, joissa merivahingonlaskija on esteellinen. Merivahingonlaskijan sijaiseen sovellettaisiin, mitä merivahingonlaskijasta säädetään. Näin ollen merivahingonlaskijan sijainen nimettäisiin samassa yhteydessä, kun valtioneuvosto nimittää varsinaisen merivahingonlaskijan. Merivahingonlaskijan sijainen olisi siten reservissä, eikä ottaisi hoidettavaksi merivahingonlaskijalle osoitettuja tehtäviä kuin ainoastaan siinä tilanteessa, että varsinainen merivahingonlaskija on todettu kyseisen tehtävän hoitamiseen esteelliseksi.

3 §. Merivahingonlaskijan tehtävät. Merivahingonlaskijan tehtävistä on nykyisellään säädetty merivahingonlaskijan korvausselvityksestä merivakuutusasioissa annetun lain 1 §:ssä, jossa to-

detaan, että merivahingonlaskijan on selvitettävä merivakuutus sopimukseen perustuva korvausasia ennen kuin se voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Lisäksi merilain 17 luku sisältää säännökset yhteisestä ja yksityisestä haverista. Merilakiin sisältyy myös 9 luvun 9 §:ssä säädetty tehtävä selvittää osapuolen pyynnöstä laivaisännän vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskevia kysymyksiä sekä lain 14 luvun 21 §:ssä tarkoitettuun osamatkarahtia koskevaan rahtaus sopimukseen liittyviä epäselvyyksiä. Edelleen merivahingonlaskijan toimesta annetun asetuksen 4 §:ssä säädetään, että merivahingonlaskija on velvollinen suorittamaan kaikki ne tehtävät, jotka lain mukaan kuuluvat hänen tehtäviinsä ja jotka häntä pyydetään suorittamaan.

Nyt esitetään, että merivahingonlaskijan tehtävät koottaisiin yhteen pykälään ja tarvittavilta osin viitattaisiin merilain muiden lukujen säännöksiin, joissa säilyisivät pääosin entisellään säännökset merivahingonlaskijan laivaisännän vastuumäärän suuruuden ja määrän jakamiseen, osamatkarahtia koskevan rahtaus sopimuksen erimielisyyden ratkaisemiseen sekä yhteistä ja yksityistä haveria koskevan selvityksen laadintaan liittyvissä tehtävissä.

Pykälän 1 momentissa lueltaisiin ne selvitykset, joiden laadinta kuuluisi merivahingonlaskijan tehtäviin, jollei toisin ole sovittu. Tämä muotoilu mahdollistaa sen, että kuten voimassa olevasakin sääntelyssä, osapuolet voivat sopia asioiden selvittämisestä ja niiden ratkaisemisesta myös muulla tavalla, esimerkiksi jonkin toisen Pohjoismaan merivahingonlaskijan tai muun osapuolen sopiman välimiehen toimesta. On myös muistettava, että kauppa-alusten merivakuutus sopimuksissa riski on jakaantunut enenevässä määrin useiden vakuutus enantajien kesken ja nämä ovat sijoittuneet usein eri maihin. Näin ollen merivakuutus sopimukseen sovelletaan usein sen maan lainsäädäntöä, joka on päävakuuttaja. Vaikka Suomi ei olisikaan kauppa-aluksen lippuvaltio, merivakuutus sopimukseen liittyvä erimielisyys asia voidaan saattaa merivahingonlaskijan selvitettäväksi Suomessa ja Suomen lipun alla purjehtivan kauppa-aluksen merivakuutus seen liittyvä erimielisyys asia jonkin muun maan merivahingonlaskijan tai tuomioistuimen ratkaistavaksi. Tähän kytkeytyy myös tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviilioikeuden alalla annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1215/2012 (ns. Brysselin asetus) sekä samasta asiasta annettu kansainvälinen Luganon yleissopimus (Lugano II-yleissopimus vuodelta 2007). EU-asetuksen ja Luganon yleissopimuksen nojalla vakuutus enantaja voi nostaa jutun vakuutus enantajaa vastaan myös oman kotipaikkansa maan tuomioistuimessa, vaikka alus olisi vakuutettu toisessa maassa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan merivahingonlaskijan tehtävänä olisi laatia merivakuutusseen perustuva korvausselvitys vakuutus enantajan, muun vakuutetun tai vakuutus enantajan toimeksiannosta. Nykyisellään merivahingonlaskijan toimenkuvaan on kuulunut laatia korvausselvitys pyynnöstä myös venevakuutus sopimuksen mukaisissa erimielisyystapauksissa, vaikka tästä ei olekaan voimassa olevassa sääntelyssä erikseen säännöksiä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan merivahingonlaskijan olisi laadittava venevakuutusseen perustuva korvausselvitys vakuutus enantajan, vakuutetun tai vakuutus enantajan hakemuksesta, jos vakuutus on otettu elinkeinonharjoittajan kaupallisessa käytössä olevalle veneelle. Näin ollen kuluttajavenevakuutusten riita-asiat rajautuisivat pääsääntöisesti merivahingonlaskijan korvausselvityksen ulkopuolelle, mutta venettä elinkeinonharjoittamiseen käyttävän luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön ottamat venevakuutukset olisivat korvausselvityksen piirissä. Korvausselvityksen piiriin kuuluisivat siten myös veneiden vuokraustoimintaa päätoimisesti harjoittavan elinkeinonharjoittajan veneiden vakuutuksia koskevat riita-asiat silloin, kun venettä on käyttänyt muu kuin elinkeinonharjoittaja itse. Päätoimi tässä pitää sisällään esimerkiksi matkailu-, retkeily- ja muut virkistys palvelut, joihin liittyy olennaisena osana veneiden vuokraus. Vaikka veneen omistaja olisi rekisteröitynyt toiminimellä elinkeinonharjoittajaksi, mutta veneen omistaminen ei liity elinkeinonharjoittajan toimintaan millään tavoin, luonnolli-

sestikaan tällaisen veneen vakuutuksiin liittyvät erimielisyysasiat eivät kuuluisi korvausselvityksen piiriin. Myös jos omaa venettä vuokraa satunnaisesti tai laajemminkin muille käyttäjille, tämä ei vielä tee toiminnasta päätoimista elinkeinonharjoittamista, jonka kautta kyseiseen veneeseen ja venevahinkojen korvaamiseen liittyvästä asiasta edellytettäisiin merivahingonlaskijan korvausselvitystä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan merivahingonlaskijan tulisi selvittää osapuolten pyynnöstä merilain 9 luvun 9 §:n 3 momentissa tarkoitettua laivaisännän vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskevia kysymyksiä ja antaa niistä ratkaisu. Merivahingonlaskijan ratkaistavaksi voidaan jättää vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskevia kysymyksiä, jos ei ole perustettu merilain 9 luvun 7 §:ssä tarkoitettua rajoitusrahastoa vastuun jaosta. Merivahingonlaskijan tehtävä ei siten tältäkin osin muuttuisi voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan merivahingonlaskijan tulisi selvittää merilain 14 luvun 21 §:ssä tarkoitettua koskevaan rahtausopimukseen osamatkarahtia koskevaa erimielisyyttä sopimusosapuolten pyynnöstä ja antaa sitä koskeva ratkaisu. Matkarahtinottajalla on merilain kyseisen säännöksen mukaan oikeus osamatkarahtiin, jos osa matkasta on suoritettu, kun rahtausopimus puretaan tai raukeaa taikka tavara jostakin muusta syystä puretaan jossakin muussa kuin sovitussa purkaussatamassa. Kyseisen säännöksen mukaan osamatkarahtia koskeva riita voidaan jättää merivahingonlaskijan selvitettäväksi ja ratkaistavaksi ja erimielisyyden ratkaisuun noudatetaan soveltuvin osin yhteistä haveria koskevia säännöksiä.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan merivahingonlaskijan tulisi laatia merilain 17 luvussa tarkoitettua yhteistä haveria koskeva merivahingon selvitys. Kuten edellä on jo todettu, yhteistä haveria koskevassa selvityksessä määritellään, miten alus, tavaranhaltija ja muut osapuolet, joiden omaisuus tai etuus on mukana yhteisessä vaarassa osallistuvat siitä aiheutuneiden uhrausten ja kustannusten kattamiseen.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan merivahingonlaskijan tulisi laatia merilain 17 luvun 6 §:n mukainen yksityisen haverin selvitys tilanteissa, jossa tarvitaan vahingon selvittämistä useamman haveriin osallisen kesken, mutta joissa yhteisen haverin edellytykset eivät täyty.

Merivahingonlaskijan tehtävät ja velvollisuudet pykälän 1 momentin 3, 4, 5 ja 6 kohdan mukaisissa selvityksissä eivät muuttuisi voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna. Merivahingonlaskijan antamat selvitykset koskevat pääsääntöisesti vain vakuutuksenottajan ja vakuutuksenantajan välisiä korvausvastuita, ei näiden korvausvastuita kolmansille osapuolille, eikä sääntelyä tältä osin esitetä muutettavaksi.

Pykälän 2 momentti olisi mahdollistava säännös, jonka mukaan merivahingonlaskija olisi velvollinen antamaan venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa korvausselvityksen myös silloin, jos vakuutuksenottaja, vakuutettu ja vakuutuksenantaja ovat sopineet vakuutusehdoissa, että venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa voidaan pyytää merivahingonlaskijalta korvausselvitystä. Pääsääntöisesti kuitenkin tavalliset kuluttajan venevakuutukseen liittyvät erimielisyysasiat eivät edellyttäisi jatkossa merivahingonlaskijan antamaa korvausselvitystä asian saattamiselle tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Pykälän 3 momentin mukaan muissa venevakuutuksiin liittyvissä asioissa vakuutuksenottaja, vakuutettu tai vakuutuksenantaja voisivat pyytää merivahingonlaskijalta 7 §:ssä tarkoitettua lausuntoa eikä näihin liittyvissä erimielisyysasioissa korvausselvitys ole edellytys asian ottamiselle tuomioistuimen tutkittavaksi. Merivahingonlaskijan osaamista tulisi hyödyntää erityisesti sellaisissa venevahingoissa, jotka ovat tapahtuneet merialueella. Sisämaan järvillä tapahtuneita venevahinkoja koskevat erimielisyysasioissa venevakuutusopimuksen osapuolet voisivat

kääntyä jatkossakin Kuluttajariitalautakunnan tai Rahoitus- ja vakuutus-neuvonta FINE:n puoleen, vaikka mikään ei estä pyytämästä lausuntoa myös näissä asioissa myös merivahingonlaskijalta.

Kaikkienensa voidaan siten todeta, että merivahingonlaskijan tehtävät pysyisivät pääosin entisellään lukuun ottamatta sitä, miten merivahingonlaskijan tehtäviä esitetään edellä kuvatulla tavalla rajattavaksi venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa.

4 §. Korvausselvitysmenettely. Pykälän 1 momentin mukaan merivahingonlaskija laatisi 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun merivakuutukseen perustuvan korvausselvityksen sekä 3 §:n 2 momentin 2 kohdan ja 2 momentin mukaisissa erityistapauksissa myös venevakuutukseen perustuvan korvausselvityksen siten kuin tässä luvussa säädetään. Korvausselvitys saatettaisiin vireille 5 §:n mukaisella hakemuksella ja merivahingonlaskija antaisi korvausselvityksen 6 §:ssä säädetyllä tavalla.

Pykälän 2 momentin mukaan merivahingonlaskija laatisi korvausselvityksen noudattaen mitä välimiesmenettelystä annetussa laissa (967/1992) säädetään välimiesmenettelyssä noudatettavasta menettelystä. Korvausselvitysmenettely katsotaan ns. legaaliseksi välimiesmenettelyksi, jonka mukaisesti merivahingonlaskijan antama selvitys rinnastetaan ensimmäisen oikeusasteen sitovaksi oikeudenkäynniksi ennen asian viemistä merioikeuden käsittelyyn. Näin ollen merivahingonlaskijan antamat selvitykset ovat asianosaisille pakollisia ja merivahingonlaskijan selvitysten yhteydessä antamat ratkaisut ovat täytäntöönpanokelpoisia, ellei niistä valiteta merioikeuteen. Toisin kuin tavallisessa välimiesmenettelyssä, legaalisessa välimiesmenettelyssä on lainsäädännön nojalla asianosaiset velvoitettu ratkaisemaan riitansa ensin välimiesmenettelyssä ennen asian saattamista tuomioistuimen ratkaistavaksi.

5 §. Korvausselvitystä koskeva hakemus. Pykälässä säädettäisiin siitä, mitä tietoja merivahingonlaskijalle tehtävään korvausselvitystä koskevaan toimeksiantoon tulisi sisällyttää. Korvausselvitystä koskevasta hakemuksesta on säädetty nykyisellään merivahingonlaskijan korvausselvityksestä merivakuutusasioissa annetun lain 2 §:ssä ja kyseisen pykälän 1 momentin mukaan merivahingonlaskijalle tehtävä toimeksianto on tehtävä kirjallisesti ja siinä yhteydessä on toimitettava korvausasian selvittämiseksi tarvittavat asiakirjat, näitä kuitenkin tarkemmin yksilöimättä.

Sääntelyn tarkentamiseksi esitetään nyt, millä tavalla korvausselvityksiasia saatettaisiin vireille ja mitä asiakirjoja hakemukseen olisi pääsääntöisesti liitettävä. Hakemuksesta olisi käytävä ilmi ensinnäkin hakijan yhteystiedot. Toiseksi hakemuksesta olisi käytävä myös muiden asianosaisten yhteystiedot, joka tarkoittaisi vakuutetun yhteystietoja, jos osapuolena on muu vakuutettu kuin vakuutuksenottaja sekä vakuutuksenantajan yhteystiedot. Kolmanneksi hakemukseen olisi liitettävä vakuutussopimusta koskevat asiakirjat, joita ovat vakuutuskirja ja muut vakuutusehdot.

Neljänneksi hakemuksesta olisi käytävä ilmi hakijan mahdolliset vaatimukset asiassa. Korvausselvitystä koskevassa hakemuksessa ei välttämättä aina tarvitsisi kuitenkaan yksilöidä, mitä vakuutuksen perusteella tulisi korvata, sillä tältäkin osin kyse on vakuutusehtojen soveltamisesta, jossa pyydetään merivahingonlaskijan ratkaisua. Merivahingonlaskija voi toisaalta toisinaan antaa ratkaisunsa vain vahingon yleisestä korvattavuudesta, jonka jälkeen varsinainen korvauksen laskeminen suoritetaan vakuutusyhtiössä.

Viidenneksi korvausselvitystä koskevaan hakemukseen tulisi liittää vakuutuksen perusteella tehdyt selvitykset, laskut ja muu aineisto, joihin korvausselvityksen hakija haluaa hakemukses-

saan vedota. Riittävän asiakirja-aineiston toimittaminen jo menettelyn alussa nopeuttaa korvausselvitystä. Mikäli hakemuksen allekirjoittaa muu asiamies kuin asianajaja, tarvitaan hakijalta valtuutus. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) nojalla toimeksianto merivahingonlaskijalle voidaan tehdä sähköisesti. Näin ollen toimeksianto niin korvausselvityksen laatimiseksi kuin lausunnon antamiseksi ja niihin liittyvät liiteasiakirjat voitaisiin toimittaa merivahingonlaskijalle esimerkiksi sähköpostilla. Korvausselvitystä koskevan hakemuksen laajan liiteaineiston, esimerkiksi kuva-aineisto, äänitteet tai tekninen selvitys, saatavat kuitenkin käytännössä edellyttää perinteisen postin käyttämistä.

Pykälän 2 momentin mukaan hakemuksen tekeminen katkaisee siinä tarkoitetun velan vanhentumisen siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 11 §:ssä säädetään. Säännös on katsottu tarpeelliseksi sen vuoksi, että jos jokin selvityksen kohteena olevista osapuolista havaitsee ongelman tai erimielisyyden selvityksen kohteena olevassa asiassa myöhäisessä vaiheessa, asia ei vanhenisi ennen kuin erimielisyysasiassa on saatu sovintoratkaisu joko merivahingonlaskijan toimesta tai muussa väl miesmenettelyssä taikka tuomioistuimissa on antanut asiaan lainvoimaisen ratkaisun.

6 §. Korvausselvitys. Pykälässä säädettäisiin korvausselvityksen laadinnan määräajoista ja korvausselvityksen sisällöstä sekä siitä, miten korvausselvitykseen haetaan muutosta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että merivahingonlaskijan olisi laadittava korvausselvitys 60 päivässä siitä, kun hän on saanut asianosaisilta kaikki tarpeelliseksi katsomansa tiedot. Merivahingonlaskija voisi pidentää määräaikaa laajoissa ja vaikeissa asioissa. Merivahingonlaskijan olisi ilmoitettava määräajan pidentymisestä selvityksen kohteena oleville vakuutusosapuolille.

Korvausselvityksen laadinta etenee kirjallisena menettelynä, mutta merivahingonlaskijalla on mahdollisuus myös kuulla osapuolia. Merivahingonlaskija voisi myös suorittaa katselmuksia, jos vakuutusosapuolien, vakuutettu tai vakuutusosapuolien tätä pyytävät. Osapuolilla olisi oltava oikeus halutessaan osallistua katselmukseen sekä lausua merivahingonlaskijan hankkimasta muusta selvityksestä. Kuuleminen jatkuisi, kunnes merivahingonlaskija katsoo, että asianomaiset ovat saaneet riittävän mahdollisuuden lausua kantansa ja esittää sen tueksi tarpeelliseksi katsomansa selvitykset. Saatuaan kaikki tarvittavat asiakirjat ja muun aineiston ja selvitykset asian käsittelyyn liittyen, merivahingonlaskija ottaisi asian päätettäväksi ja antaisi asiasta korvausselvityksen, joka on valituskelpoinen ratkaisu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin korvausselvityksen sisällöstä. Korvausselvitys sisältäisi yleistietoina korvausselvityksen antamispäivän ja asianosaisten nimen. Näiden yleistietojen lisäksi korvausselvityksessä selostettaisiin asianosaisten vaatimukset ja vastaukset perustelluina, luettelon esitetyistä todisteista, perusteluista sekä ratkaisuun sovelletuista lainkohdista ja oikeusohjeista. Korvausselvityksen keskeisin osa olisi korvauspäätös, joka sisältäisi päätöksen osapuolten vaatimien kulujen korvaamisesta sekä myös siitä, miten merivahingonlaskijan kulut ja palkkio korvattaisiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että merivahingonlaskijan olisi allekirjoitettava korvausselvitys ja toimitettava se asianosaisille. Korvausselvitykseen olisi sisällytettävä myös muutoksenhakuohje, jonka mukaisesti korvausselvitykseen ja sen mukaiseen ratkaisuun voidaan hakea muutosta valittamalla. Merivahingonlaskijan antama korvausselvitys on sitova ja valituskelpoinen ratkaisu, johon voidaan hakea muutosta valittamalla merioikeuteen lakiehdotuksen 21 luvun 8 §:ssä säädettyllä tavalla.

7 §. Merivahingonlaskijan lausunto. Pykälä säädettäisiin merivahingonlaskijan antamasta lausunnosta, jollaista merivahingonlaskijalta voisi jatkossa pyytää yksityisiin kuluttajavakuutuksiin liittyvissä venevahinkoasioissa, kun merivahingonlaskijan nykyisin antama korvausselvitys ei enää jatkossa olisi venevahinkoihin liittyvissä vakuutussopimuksia koskevissa erimielisyysasioissa enää edellytys asian saattamiselle tuomioistuimen käsiteltäväksi. Merivahingonlaskija antaisi lausunnon venevahinkoasioissa asiantuntijan roolissa. Merivahingonlaskijan antama lausunto olisi siten vaihtoehto sille, että venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa käännytään joko Kuluttajariitalautakunnan tai Vakuutus- ja rahoitus-neuvonta FINE:n puoleen. Lausunto olisi säädöstasolla uusi tehtävä merivahingonlaskijan toimenkuvassa, kun jatkossa venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa korvausselvitys ei enää olisi edellytys riita-asian saattamiselle tuomioistuimen ratkaistavaksi. Toisin kuin merivahingonlaskijan 3 §:n 1 momentin 2 kohdan ja 2 momentin mukaisesti venevakuutuksiin liittyvissä erityistapauksissa antamat korvausselvitykset ja niiden mukaiset ratkaisut, merivahingonlaskijan antama lausunto ei olisi valituskelpoinen ratkaisu.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lausuntopyyntöön sisällytettävistä tiedoista ja liiteasiakirjoista. Lausuntopyyntöön olisi sisällytettävä vakuutuksenottajan tai muun vakuutetun ja vakuutuksenantajan yhteystiedot, vakuutussopimusta koskevat asiakirjat, selvitys lausuntopyynnön kohteena olevista kysymyksistä sekä valtuutus, jos lausuntopyynnön on allekirjoittanut muu asiamies kuin asianajaja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että merivahingonlaskijan olisi annettava lausuntonsa asiassa sen jälkeen, kun tämä on kuullut vakuutussopimuksen osapuolia. Lausunto olisi annettava 30 päivän kuluessa siitä, kun merivahingonlaskija on saanut kaikki selvitykset ja tarvitsemansa lisätiedot lausunnon antamista varten. Vaikeissa asioissa merivahingonlaskija voisi tarvittaessa pidentää lausunnon antamisen määräaika ja tästä olisi ilmoitettava lausunnon pyytäjälle.

Pykälän 3 momentin säädettäisiin lausunnon sisällöstä. Lausuntoon olisi sisällytettävä kuvaus lausuntopyynnön kohteena olevasta tapauksesta ja kannanotto perusteluineen. Lausunto toimitettaisiin kirjallisena osapuolille. Kuten edellä on jo todettu, lausunto ei olisi sitova eikä se myöskään ole valituskelpoinen.

8 §. Menettely muissa asioissa. Pykälän 1 momentti sisältäisi viittaussäännöksen merilain 17 luvun 7 §:ään, jossa säädetään merivahingonlaskijan antamista muista selvityksistä. Näitä olisivat laivaisännän vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskeva asia, osamatkarahtia koskevaan rahtausopimukseen liittyvä asia sekä yhteisen ja yksityisen haverin selvitykset. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että laivaisännän vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskeva asia ja osamatkarahtia koskevaan rahtausopimukseen liittyvä asia olisi ratkaistava kolmessa kuukaudessa siitä, kun merivahingonlaskija on saanut asianosaisilta kaikki tarpeelliseksi katsomansa tiedot. Merivahingonlaskija voisi pidentää määräaika laajoissa ja vaikeissa asioissa ja tästä olisi ilmoitettava asianosaisille. Yhteisen ja yksityisen haverin selvityksistä ja niihin liittyvistä määräajoista säädetään merilain 17 luvussa.

9 §. Merivahingonlaskijalle suoritettava korvaus. Pykälässä säädettäisiin merivahingonlaskijan laatimista selvityksistä perimistä korvauksista ja siitä, mikä taho maksaa merivahingonlaskijalle korvauksen näistä selvityksistä.

Pykälän 1 momentin mukaan merivahingonlaskija vahvistaisi käsittelemisissään asioissa työstään ja kustannuksistaan suoritettavan korvauksen määrän, jonka tulisi olla asian laajuus ja vaikeus huomioon ottaen kohtuullinen. Näin merivahingonlaskijalle selvityksistä ja lausunnoista aiheutuneet kulut korvattaisiin täysimääräisesti ja hän saisi myös kohtuullisen korvauksen tehdystä työstä. Korvaus perittäisiin selvityksen tai lausunnon laadintaan käytettyjen työtuntien mukaan

ja siinä voidaan ottaa huomioon selvityksen laajuus ja vaikeusaste. Kohtuullisen korvauksen määrittelyssä merivahingonlaskija käyttäisi lähtökohtana oman päätoimensa mukaista tuntipalkkaa.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutuksenantaja olisi velvollinen suorittamaan merivahingonlaskijan korvauksen 3 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdissa ja 2 momentissa tarkoitettujen korvausselvitysten laatimisesta, jos asia koskee kaskovakuutusta. Venevakuutuksiin liittyvistä asian-tuntijalausunnoista korvauksen merivahingonlaskijalle maksaisi aina lausunnon pyytäjä. Korvauksen 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua yhteisen haverin selvityksen ja jakamisen toimittamisesta suorittavat yhteisvastuullisesti yhteisen haverin asianosaiset.

Pykälän 3 momentin mukaan muissa asioissa merivahingonlaskija ratkaisisi tapauskohtaisesti, miten korvausvelvollisuus jakautuu asianosaisten kesken noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 21 luvussa säädetään.

Pykälän 4 momentti sisältäisi viittaussäännöksen merilain 21 luvun 8 §:ään, jossa säädetään siitä, miten merivahingonlaskijan antamaan ratkaisuun haetaan muutosta valittamalla.

10 §. Julkisuus merivahingonlaskijan käsittelemissä asioissa. Pykälä sisältäisi viittaussäännöksen oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annettuun lakiin (370/2007), jonka säännöksiä noudatettaisiin soveltuvin osin merivahingonlaskijan antamien selvitysten ja niiden mukaisten ratkaisujen julkisuuteen.

17 luku: Haveri

2 §. Merivahingonselvitys ja merivahingonlaskija. Koska lakiesityksessä esitetään, että merivahingonlaskijan korvausselvityksestä merivakuutusasioissa annettu laki kumotaan sääntelyn siirtymässä osaksi merilakia, myös merilain haveria koskevan 17 luvun 2 §:n 2 ja 3 momentti esitetään kumottavaksi. Pykälän 2 momentti sisältää viittauksen kumottavaan lakiin ja 3 momentissa säädetään, että merivahingonlaskijasta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään. Lakiesityksessä esitetään, että merivahingonlaskijaa koskeva sääntely keskitetään merilakiin, eikä siten jatkossa olisi muissa laeissa ja asetuksissa merivahingonlaskijaa koskevaa sääntelyä. Pykälään jäisi siten ainoastaan voimassa olevasta pykälästä sen 1 momentti, jonka mukaan yhteisen haverin selvityksen jakaminen on toimitettava merivahingonselvityksellä siinä maassa ja sillä paikkakunnalla, jonka laivaisäntä määrää, ellei toisin ole sovittu. Suomessa merivahingonselvityksen toimittaa merivahingonlaskija.

7 §. Merivahingonselvityksen toimittaminen. Pykälä sisältää säännökset merivahingonlaskijan haveria koskevan selvityksen toimittamisesta. Voimassa olevan pykälän 2 momentissa säädetään, että merivahingonlaskijan on viipymättä ja viimeistään kahdessa kuukaudessa kuulutuksessa määrätyn ajan päättymisestä saatettava käräjäoikeuden ilmoitustaululle ja viralliseen lehteen pannulla kuulutuksella ilmoitettuna päivänä merivahingonselvitys valmiiksi kahtena kappaleena ja varustettuna merkinnällä. Määräaika muutettaisiin kolmeen kuukauteen. Samalla momenttiin lisättäisiin myös säännös siitä, että merivahingonlaskija voisi pidentää tätä kolmen kuukauden määräaikaa ottaen huomioon selvittävän asian laajuus ja vaikeus. Esitetty lisäys olisi linjassa sen kanssa, mitä edellä on esitetty korvausselvityksen laadintaa koskevan määräajan osalta. Lisäksi momenttiin lisättäisiin säännös siitä, että merivahingonlaskijan antamiin selvityksiin haetaan muutosta siten kuin merilain 21 luvun 8 §:ssä säädetään.

21 luku: Toimivaltainen tuomioistuin ja oikeudenkäynti merioikeusjutuissa

8 §. Muutoksenhaku ja täytäntöönpano. Voimassa olevassa merilain 21 luvun 8 §:ssä säädetään merivahingonselvitystä koskevasta moitekanteesta. Pykälää esitetään muutettavaksi niin, että muutoksenhakua koskeva sääntely olisi ajan tasalla. Pykälän otsikko esitettäisiin muutettavaksi niin, että se olisi muutoksenhaku ja täytäntöönpano. Pykälä sisältäisi siten säännökset siitä, miten merivahingonlaskijan antamiin selvityksiin ja muihin ratkaisuihin haetaan muutosta valittamalla ja miten niistä tulee lainvoimaisia.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että merivahingonlaskijan antamaan ratkaisuun voidaan hakea muutosta merioikeudelta valittamalla. Muutoksenhaussa noudatettaisiin soveltuvin osin sitä, mitä oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 12–14, 14 a-c, 15-18 §:ssä säädetään muutoksenhausta käräjäoikeuden ratkaisuun. Oikeudenkäymiskaaren kyseisillä säännöksillä asetetaan valituksen tekemisen määräaika ja valituskirjelmän sisältöä koskevat vaatimukset. Merivahingonlaskijaa koskisivat siten soveltuvin osin käräjäoikeutta koskevat säännökset ja merioikeutta hovioikeutta koskevat säännökset.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että merioikeuden ratkaisuun voitaisiin hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Haettaessa muutosta merioikeuden antamaan ratkaisuun noudatettaisiin soveltuvin osin niitä oikeudenkäymiskaaren 30 luvun säännöksiä, jotka koskevat muutoksenhakua hovioikeuden toisena oikeusasteena käsittelemässä asiassa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että merivahingonlaskijan ratkaisu, johon ei ole haettu muutosta, pannaan täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta säädetään ulosottokaaren (705/2007) 2 luvussa.

14 §. Muutoksenhaku merivahingonselvitystä koskevaan merioikeuden tuomioon. Pykälä esitetään kumottavaksi vanhentuneena. Muutoksenhaku merivahingonlaskijan antamiin selvityksiin esitetään edellä kuvatulla tavalla koottavaksi merilain 21 luvun 8 §:ään, joka sisältäisi myös säännökset siitä, miten merioikeuden antamaan tuomioon haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotetun lain nojalla ei esitetä annettavaksi alemman asteista sääntelyä merivahingonlaskijasta.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.6.2021. Merivahingonlaskijalle ennen tätä päivämäärä annettujen toimeksiantojen mukaiset selvitykset voidaan saattaa loppuun vanhan lainsäädännön mukaisella tavalla. Näin ollen, jos merivahingonlaskijalle on annettu tehtäväksi laatia korvausselvitys yksityisen venevakuutuksen nojalla, merivahingonlaskijan on saatettava tällainen korvausselvitys päätökseen ja annettava sitä koskeva ratkaisu.

10 Toimeenpano ja seuranta

Merivahingonlaskija antaa vuosittain raportin liikenne- ja viestintäministeriölle toiminnastaan ja laatimistaan selvityksistä. Ministeriö seuraa tämän raportin avulla merivahingonlaskijan toimintaa.

Liikenne- ja viestintäministeriö pyrkii järjestämään rahoituksen, jonka avulla voitaisiin kehittää merivahingonlaskijan verkkosivustoa. Tämä osaltaan voisi lisätä tietoisuutta merivahingonlaskijan toimenkuvasta ja näin palveltaiisiin merivahingonlaskijan asiakkaita ja sidosryhmiä.

Liikenne- ja viestintäministeriö myös selvittää mahdollisuuksia yhteistyössä muiden Pohjoismaiden ministeriöiden kanssa, voitaisiinko merivahingonlaskijoiden yhteistyötä edelleen tiivistää ja kehittää esimerkiksi vaihtosopimusohjelman avulla. Näin jonkin Pohjoismaan uudella merivahingonlaskijalla olisi mahdollisuus tutustua toisen Pohjoismaan merivahingonlaskijan toimintaan toimikautensa alussa.

11 Suhde muihin esityksiin

Hallituksen esitys ei liity muihin eduskunnan käsittelyssä oleviin hallituksen esityksiin. Hallituksen esityksen mukaisella sääntelyllä ei ole myöskään vaikutuksia valtion talousarvioesitykseen.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ehdotetun lain 16 a luvun 1 § sisältää säännökset merivahingonlaskijan nimittämisestä. Samat säännökset koskisivat myös 2 §:ssä tarkoitettua merivahingonlaskijan sijaista. Koska merivahingonlaskijan ja merivahingonlaskijan sijaisen tehtävä on verrattavissa tuomioistuimen tuomarin tehtävään, merivahingonlaskijaa koskevat säännökset ja etenkin ehdotettu 16 a luvun 1 § on perustuslain lainkäyttöä koskevan 9 luvun näkökulmasta merkityksellinen. Perustuslain 98 §:n mukaan tuomiovaltaa erikseen määrätyillä toimialoilla käytettävistä erityistuomioistuimista on säädettävä lailla. Perustuslain 102 §:ssä edelleen säädetään tuomarien nimittämisestä. Tasavallan presidentti nimittää vakinaiset tuomarit laissa säädetyn menettelyn mukaisesti ja muiden tuomarien nimittämisestä säädetään lailla. Ehdotetun lain 16 a luvun 1 §:n mukaisesti esitetään, että merivahingonlaskijan ja tämän sijaisen nimittäisi valtioneuvosto. Myös perustuslain 103 §:n säännökset tuomarin virassa pysymisoikeudesta koskisivat myös merivahingonlaskijaa (ja vastaavalla tavalla tämän sijaista) tämän tultua nimitetyksi tehtävään.

Ehdotetun lain 16 a luvun 9 §:n mukaiset korvaukset ovat merkityksellisiä perustuslain 81 §:n 2 momentin sisältämien periaatteiden näkökulmasta. Viranomaisten tehtävän tai palvelun maksullisuuden ja maksujen suuruuden perusteista on säädettävä lailla. Ehdotetun lain 16 a luvun 9 §:ssä esitetään pääsäännöksi, että merivahingonlaskija vahvistaisi käsittelemisensä asioissa työstään ja kustannuksistaan suoritettavan korvauksen määrän. Korvauksen tulisi olla asian laajuus ja vaikeus huomioon ottaen kohtuullinen. Merivahingonlaskija asettaisi korvauksen selvityksen tai lausunnon laadintaan käytettyjen työtuntien mukaan ja siinä voidaan ottaa huomioon lisäperusteena selvityksen laajuus ja vaikeusaste. Merivahingonlaskijan päätoimen mukainen keskimääräinen tuntipalkka olisi siten lähtökohtana, kun tämä hinnoittelee käytettyjen työtuntien mukaan laatimansa selvitykset ja lausunnot. Merivahingonlaskijan on esitettävä antamansa selvityksen tai lausunnon yhteydessä korvauksen maksajaksi osoitetulle taholle tehtävän suorittamiseen käytetyt työtunnit, käytetty tuntihinta sekä mahdolliset muut maksuperusteet, kuten tehtävän suorittamisesta aiheutuneet muut kustannukset (esimerkiksi matkakulut, asiakirjojen hankinta ja painatuskulut).

Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta. Kyseisen pykälän 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivästystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Voimassa olevan lainsäädännön nojalla merivahingonlaskijan antamiin selvityksiin ja päätöksiin voidaan hakea muutosta valittamalla merioikeuteen, jollaisia

ovat Helsingin käräjäoikeus ja Ahvenanmaan käräjäoikeus. Etenkin veneonnettomuuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa on pidetty perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuusvaatimuksen kuin 21 §:n oikeusturvan näkökulmasta ongelmallisena sitä, että voimassa olevan sääntelyn mukaisesti esimerkiksi pohjoissuomalaisen veneenomistajan tai sinne sijoittuneen vakuutuksenantajan on haettava muutosta merivahingonlaskijan antamaan selvitykseen tai päätökseen muutosta valittamalla Helsingin käräjäoikeuteen. Kun jatkossa veneonnettomuuksiin liittyvistä erimielisyysasioista voi vakuutuksenottaja tai vakuutuksenantaja suoraan viedä asian käräjäoikeuden ratkaistavaksi ilman merivahingon antamaa korvausselvitystä, kansalaisen yhdenvertaisuuden ja oikeusturvan voi katsoa tästä näkökulmasta parantuvan.

Jatkossakin on muissa merivahingonlaskijan selvitettäväksi annetuissa asioissa perusteltua, että merivahingonlaskijan antamaan selvitykseen tai päätökseen haetaan muutosta valittamalla merioikeuteen eli joko Helsingin tai Ahvenanmaan käräjäoikeuteen. Nämä muut merivahingonlaskijan selvitettäväksi annetut asiat vaativat merioikeuden ja merivakuutuksia koskevan kansainvälisen oikeuskäytännön erityisosaamista, jollaista on vuosikymmenten kuluessa kertynyt edellä mainittuihin kahteen käräjäoikeuteen. Lisäksi merenkulkutoimiala ja varustamot ovat keskittyneet suurelta osin Helsinkiin, Ahvenanmaalle ja muihin suuriin Etelä- ja Länsi-Suomen rannikkokaupunkeihin, joten myös tästä näkökulmasta on perusteltua, että jatkossakin merivahingonlaskijan antamiin selvityksiin ja päätöksiin haetaan muutosta Helsingin tai Ahvenanmaan merioikeudesta. Jos merivahingonlaskijan antamista selkeästi kaupallista merenkulkua koskevista selvityksistä ja päätöksistä voitaisiin valittaa mihin tahansa käräjäoikeuteen, tämä edellyttäisi huomattavaa panostusta siihen, että kaikissa Suomen käräjäoikeuksissa olisi laajasti panostettu merioikeutta koskevaan osaamiseen, vaikka tällaiseen ei olisi olennaista tarvetta, koska ensinnäkin puhtaasti kaupallista merenkulkua koskevia selvityksiä ja päätöksiä merivahingonlaskija antaa harvakseltaan ja toiseksi niihin haetaan muutosta hyvin harvoin. Tästä syystä on perusteltua, että jatkossakin näissä kaupallista merenkulkua koskeviin merivahingonlaskijan antamiin päätöksiin ja selvityksiin haetaan muutosta Helsingin tai Ahvenanmaan merioikeudesta.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan kauppamerenkulku kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan, mutta veneliikenne kuuluu Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Näin ollen ehdotetun lain säännöksiä sovelletaan kauppamerenkulkuun myös Ahvenanmaan maakunnassa sellaisenaan, mutta maakunta päättää itsenäisesti siitä, ottaako se käyttöön ehdotetun lain mukaiset säännökset merivahingonlaskijan antamista veneonnettomuuksia koskevista korvausselvityksistä ja lausunnoista. Ahvenanmaan maakuntahallitus ei ole esittänyt lausuntokierroksella hallituksen esitykseen muutoksia.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Laki merilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan merilain (674/1994) 21 luvun 14 §,
muutetaan 9 luvun 9 §:n 4 momentti, 17 luvun 2 §, 7 §:n 2 momentti ja 21 luvun 8 § sekä
lisätään lakiin uusi 16 a luku seuraavasti:

9 Luku

Yleiset säännökset vastuun rajoittamisesta

9 §

Vastuurajoitusoikeuteen vetoaminen rajoitusrahastoa perustamatta

Jos rajoitusrahastoa ei ole perustettu, osapuolet voivat jättää vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskevan kysymyksen merivahingonlaskijan ratkaistavaksi noudattaen, mitä 17 luvun 7 §:ssä säädetään merivahingonselvityksestä.

16 a Luku

Merivahingonlaskijan tehtävät, päätöksenteko ja korvaukset

1 §

Merivahingonlaskijan nimittäminen

Merivakuutukseen perustuvien korvausselvitysten laatimista ja muita 3 §:ssä säädettyjä tehtäviä varten on itsenäinen ja merenkulun ja vakuutusalan elinkeinonharjoittajista riippumaton merivahingonlaskijan toimi. Merivahingonlaskijan nimittää valtioneuvosto.

Merivahingonlaskijan kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen muu ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto, todistus merivahingonlaskijan kelpoisuudesta, hyvä perehtyneisyys vakuutus- ja vahingonkorvausoikeuteen ja toimenkuvaan kuuluviin tehtäviin sekä tehtävän edellyttämä suomen, ruotsin ja englannin kielen taito.

Merivahingonlaskijaksi ei voida nimittää henkilöä, joka on konkurssissa tai jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu.

Merivahingonlaskijan tulee olla tehtävässään puolueeton ja riippumaton. Merivahingonlaskijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

2 §

Merivahingonlaskijan sijainen

Merivahingonlaskijalla on sijainen, joka käsittelee ja ratkaisee asiat, joissa merivahingonlaskija on esteellinen. Merivahingonlaskijan sijaiseen sovelletaan, mitä merivahingonlaskijasta säädetään.

3 §

Merivahingonlaskijan tehtävät

Merivahingonlaskijan tehtävänä on, jollei toisin ole sovittu:

- 1) laatia vakuutuksenottajan, vakuutetun tai vakuutuksenantajan hakemuksesta merivakuutukseen perustuva korvausselvitys;
- 2) laatia vakuutuksenottajan, vakuutetun tai vakuutuksenantajan hakemuksesta venevakuutukseen perustuva korvausselvitys, jos vakuutus on otettu elinkeinonharjoittajan kaupallisessa käytössä olevalle veneelle;
- 3) ratkaista osapuolten pyynnöstä 9 luvun 9 §:n 4 momentissa tarkoitettua laivanisännän vastuun määrän suuruutta ja määrän jakamista koskeva kysymys;
- 4) selvittää osapuolten pyynnöstä 14 luvun 21 §:n 3 momentissa tarkoitettua osamatkarahtia koskeva riita ja antaa sitä koskeva ratkaisu;
- 5) toimittaa 17 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhteisen haverin selvitys ja jako;
- 6) toimittaa haveriin osallisen vaatiessa 17 luvun 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu yksityisen haverin selvitys ja jako.

Jos vakuutuksenantaja ja vakuutuksenottaja ovat sopineet vakuutusehdoissa, että venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa voidaan pyytää merivahingonlaskijalta korvausselvitystä, merivahingonlaskijan on myös tällöin vakuutuksenantajan, vakuutuksenottajan tai vakuutetun pyynnöstä annettava korvausselvitys.

Merivahingonlaskija antaa vakuutuksenottajan, vakuutetun tai vakuutuksenantajan pyynnöstä lausuntoja muissa kuin 1 momentin 2 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetuissa venevakuutukseen liittyvissä asioissa.

4 §

Korvausselvitysmenettely

Merivahingonlaskija laatii 3 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa sekä 2 momentissa tarkoitettut korvausselvitykset noudattaen tätä lukua.

Siltä osin kuin tämän luvun säännöksistä ei muuta johdu, merivahingonselvittäjä laatii korvausselvityksen noudattaen mitä välimiesmenettelystä annetussa laissa (967/1992) säädetään välimiesmenettelyssä noudatettavasta menettelystä.

5 §

Korvausselvitystä koskeva hakemus

Korvausselvitystä koskeva asia tulee vireille merivahingonlaskijalle tehtävällä hakemuksella. Hakemukseen on sisällytettävä:

- 1) hakijan yhteystiedot;
- 2) muiden asianosaisten yhteystiedot;

HE 264/2020 vp

- 3) vakuutuskirja ja -ehdot sekä muut vakuutus sopimusta koskevat asiakirjat;
- 4) hakijan vaatimukset;
- 5) vakuutuksen perusteella tehdyt selvitykset, laskut ja muu asiaan liittyvä aineisto, joihin hakija haluaa vedota;
- 6) valtuutus.

Hakemuksen tekeminen katkaisee siinä tarkoitetun velan vanhentumisen velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 11 §:n mukaisesti.

6 §

Korvausselvitys

Merivahingonlaskijan on laadittava korvausselvitys 60 päivässä siitä, kun hän on saanut asianosaisilta kaikki tarpeelliseksi katsomansa tiedot. Merivahingonlaskija voi pidentää määräaika laajoissa ja vaikeissa asioissa.

Merivahingonlaskijan laatimassa korvausselvityksessä on oltava:

- 1) korvausselvityksen antamispäivä;
- 2) asianosaisten nimet;
- 3) selostus asianosaisten vaatimuksista ja vastauksista perusteineen;
- 4) luettelo esitetyistä todisteista;
- 5) perustelut;
- 6) sovelletut lainkohdat ja oikeusohjeet;
- 7) korvauspäätös sekä päätös osapuolten vaatimien kulujen korvaamisesta.

Merivahingonlaskijan on allekirjoitettava korvausselvitys ja toimitettava se asianosaisille. Muutoksenhausta säädetään 21 luvun 8 §:ssä. Korvausselvitykseen on liitettävä muutoksenha kuohjeet.

7 §

Merivahingonlaskijan lausunto

Merivahingonlaskijalle osoitettuun lausuntopyyntöön 3 §:n 3 momentissa tarkoitettussa asiassa on sisällytettävä:

- 1) lausuntoa pyytävän yhteystiedot;
- 2) muiden osapuolten yhteystiedot;
- 3) vakuutus kirja ja -ehdot sekä muut vakuutus sopimusta koskevat asiakirjat;
- 4) selvitys niistä kysymyksistä, joita lausuntopyyntö koskee sekä asiakirjat, joiden perusteella lausuntoa pyydetään;
- 5) valtuutus.

Merivahingonlaskija antaa lausunnon kuultuaan vakuutus sopimuksen osapuolia ja vakuutet tua ja perehdyttyään osapuolten esittämään aineistoon. Merivahingonlaskijan on annettava lau sunto 30 päivässä siitä, kun hän on saanut osapuolilta kaikki tarpeellisiksi katsomansa tiedot. Merivahingonlaskija voi pidentää määräaika laajoissa ja vaikeissa asioissa.

Merivahingonlaskijan antamaan lausuntoon on sisällytettävä selostus lausuntopyynnön koh teena olevasta tapauksesta sekä sitä koskeva oikeudellinen arvio perusteluineen. Merivahingon laskijan on allekirjoitettava lausunto ja toimitettava se osapuolille. Lausunto ei sido asian osa puolia, eikä se ole täytäntöönpanokelpoinen. Lausuntoon ei voi hakea muutosta.

8 §

Menettely muissa asioissa

Menettelystä 3 §:n 1 momentin 3–6 kohdassa tarkoitetuissa asioissa säädetään 17 luvun 7 §:ssä.

Merivahingonlaskijan on tehtävä 3 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettavat ratkaisut kolmessa kuukaudessa siitä, kun hän on saanut asianosaisilta kaikki tarpeelliseksi katsomansa tiedot. Merivahingonlaskija voi pidentää määräaikaa laajoissa ja vaikeissa asioissa.

9 §

Merivahingonlaskijalle suoritettava korvaus

Merivahingonlaskija vahvistaa käsittelemissään asioissa työstään ja kustannuksistaan suoritettavan korvauksen määrän. Korvauksen tulee olla asian laajuus ja vaikeus huomioon ottaen kohtuullinen.

Vakuutusenantaja on velvollinen suorittamaan merivahingonlaskijan korvauksen 3 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa sekä 2 momentissa tarkoitettujen korvausselvitysten laatimisesta, jos asia koskee kaskovakuutusta, ja lausunnon pyytäjä 3 §:n 3 momentissa tarkoitettua lausunnon laatimisesta. Korvauksen 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua yhteisen haverin selvityksen ja jakamisen toimittamisesta suorittavat yhteisvastuullisesti yhteisen haverin asianosaiset.

Muissa asioissa merivahingonlaskija ratkaisee, miten korvausvelvollisuus jakautuu asianosaisten kesken noudattaen oikeudenkäymiskaaren 21 lukua.

Muutoksenhausta säädetään 21 luvun 8 §:ssä.

10 §

Julkisuus merivahingonlaskijan käsittelemissä asioissa

Merivahingonlaskijan käsittelemissä asioissa noudatetaan oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annettua lakia (370/2007).

17 luku

Haveri

2 §

Merivahingonselvitys ja merivahingonlaskija

Yhteisen haverin selvitys ja jakaminen on, jollei toisin sovita, toimitettava merivahingonselvityksellä siinä maassa ja sillä paikkakunnalla, jonka laivanisäntä määrää. Suomessa merivahingonselvityksen toimittaa merivahingonlaskija.

7 §

Merivahingonselvityksen toimittaminen

Kun kuulutuksessa määrätty aika on päättynyt tai, jollei sanotussa ajassa ole toimitettu täydellisiä asiakirjoja, niin pian kuin se on tapahtunut, merivahingonlaskijan on viipymättä ja viimeistään kolmessa kuukaudessa sen jälkeen käräjäoikeuden ilmoitustaululle ja viralliseen lehteen pannulla kuulutuksella ilmoitettuna päivänä saatettava merivahingonselvitys valmiiksi kahtena kappaleena ja varustettuna muutoksenhakuohjeilla. Merivahingonlaskija voi pidentää määräaikaa laajoissa ja vaikeissa asioissa. Muutoksenhausta säädetään 21 luvun 8 §:ssä.

21 luku

Toimivaltainen tuomioistuin ja oikeudenkäynti merioikeusjutuissa

8 §

Muutoksenhaku ja täytäntöönpano

Merivahingonlaskijan ratkaisuun voidaan hakea muutosta merioikeudelta valittamalla. Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 12–14, 14 a—14 c ja 15—18 §:ssä säädetään muutoksenhausta käräjäoikeuden ratkaisuun.

Merioikeuden ratkaisuun voidaan hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Haettaessa muutosta noudatetaan oikeudenkäymiskaaren 30 luvun säännöksiä, jotka koskevat muutoksenhakua hovioikeuden toisena oikeusasteena käsittelemässä asiassa.

Merivahingonlaskijan ratkaisu, johon ei ole haettu muutosta, pannaan täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Tällä lailla kumotaan merivahingonlaskijan korvausselvityksestä merivakuutusasioissa annettu laki (10/1953) ja merivahingonlaskijan toimesta annettu asetus (121/1936).

Helsingissä 28 päivänä tammikuuta 2021

Pääministeri

Sanna Marin

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka

Laki

Laki merilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan merilain (674/1994) 21 luvun 14 §,
muutetaan 9 luvun 9 §:n 4 momentti, 17 luvun 2 §, 7 §:n 2 momentti ja 21 luvun 8 § sekä
lisätään lakiin uusi 16 a luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 luku

9 luku

Yleiset säännökset vastuun rajoittamisesta

Yleiset säännökset vastuun rajoittamisesta

9 §

9 §

Vastuunrajoitusoikeuteen vetoaminen rajoitusrahastoa perustamatta

Vastuurajoitusoikeuteen vetoaminen rajoitusrahastoa perustamatta

Jos rajoitusrahastoa ei ole perustettu, osapuolet voivat jättää vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskevan kysymyksen merivahingonlaskijan ratkaistavaksi. Merivahingonlaskijan tekemää ratkaisua koskevaa kantetta ajetaan samassa järjestyksessä kuin merivahingonselvitystä koskevaa moitekannetta.

Jos rajoitusrahastoa ei ole perustettu, osapuolet voivat jättää vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskevan kysymyksen merivahingonlaskijan ratkaistavaksi noudattaen, mitä 17 luvun 7 §:ssä säädetään merivahingonselvityksestä.

Lisätään

16 a luku

Merivahingonlaskijan tehtävät, päätöksenteko ja korvaukset

1 §

Merivahingonlaskijan nimittäminen

Merivakuutukseen perustuvien korvausselvitysten laatimista ja muita 3 §:ssä säädettyjä tehtäviä varten on itsenäinen ja merenkulun ja

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vakuutusalan elinkeinonharjoittajista riippumaton merivahingonlaskijan toimi. Merivahingonlaskijan nimittää valtioneuvosto.

Merivahingonlaskijan kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen muu ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto, todistus merivahingonlaskijan kelpoisuudesta, hyvä perehtyneisyys vakuutus- ja vahingonkorvausoikeuteen ja toimenkuvaan kuuluviin tehtäviin sekä tehtävän edellyttämä suomen, ruotsin ja englannin kielen taito.

Merivahingonlaskijaksi ei voida nimittää henkilöä, joka on konkurssissa tai jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu.

Merivahingonlaskijan tulee olla tehtävässään puolueeton ja riippumaton. Merivahingonlaskijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

2 §

Merivahingonlaskijan sijainen

Merivahingonlaskijalla on sijainen, joka käsittelee ja ratkaisee asiat, joissa merivahingonlaskija on esteellinen. Merivahingonlaskijan sijaiseen sovelletaan, mitä merivahingonlaskijasta säädetään.

3 §

Merivahingonlaskijan tehtävät

Merivahingonlaskijan tehtävänä on, jollei toisin ole sovittu:

1) laatia vakuutuksenottajan, vakuutetun tai vakuutuksenantajan hakemuksesta merivakuutukseen perustuva korvausselvitys;

2) laatia vakuutuksenottajan, vakuutetun tai vakuutuksenantajan hakemuksesta venevakuutukseen perustuva korvausselvitys, jos vakuutus on otettu elinkeinonharjoittajan kaupallisessa käytössä olevalle veneelle;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3) ratkaista osapuolten pyynnöstä 9 luvun 9 §:n 4 momentissa tarkoitettua laivanisännän vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskeva kysymys;

4) selvittää osapuolten pyynnöstä 14 luvun 21 §:n 3 momentissa tarkoitettua osamatkarahtia koskeva riita ja antaa sitä koskeva ratkaisu;

5) toimittaa 17 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhteisen haverin selvitys ja jako;

6) toimittaa haveriin osallisen vaatiessa 17 luvun 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu yksityisen haverin selvitys ja jako.

Jos vakuutuksenantaja ja vakuutuksenottaja ovat sopineet vakuutusehdoissa, että venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa voidaan pyytää merivahingonlaskijalta korvaus selvitystä, merivahingonlaskijan on myös tällöin vakuutuksenantajan, vakuutuksenottajan tai vakuutetun pyynnöstä annettava korvaus selvitys.

Merivahingonlaskija antaa vakuutuksenottajan, vakuutetun tai vakuutuksenantajan pyynnöstä lausuntoja muissa kuin 1 momentin 2 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetuissa venevakuutukseen liittyvissä asioissa.

4 §

Korvaus selvitysmenettely

Merivahingonlaskija laatii 3 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa sekä 2 momentissa tarkoitettut korvaus selvitykset noudattaen tätä luku a.

Siltä osin kuin tämän luvun säännöksistä ei muuta johdu, merivahingon selvittäjä laatii korvaus selvityksen noudattaen mitä välimiesmenettelystä annetussa laissa (967/1992) säädetään välimiesmenettelyssä noudatettavasta menettelystä.

5 §

Korvaus selvitystä koskeva hakemus

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Korvausselvitystä koskeva asia tulee vireille merivahingonlaskijalle tehtävällä hakemuksella. Hakemukseen on sisällytettävä:

- 1) hakijan yhteystiedot;
- 2) muiden asianosaisten yhteystiedot;
- 3) vakuutuskirja ja -ehdot sekä muut vakuutussopimusta koskevat asiakirjat;
- 4) hakijan vaatimukset;
- 5) vakuutuksen perusteella tehdyt selvitykset, laskut ja muu asiaan liittyvä aineisto, joihin hakija haluaa vedota;
- 6) valtuutus.

Hakemuksen tekeminen katkaisee siinä tarkoitetun velan vanhentumisen velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 11 §:n mukaisesti.

6 §

Korvausselvitys

Merivahingonlaskijan on laadittava korvausselvitys 60 päivässä siitä, kun hän on saanut asianosaisilta kaikki tarpeelliseksi katsomansa tiedot. Merivahingonlaskija voi pidentää määräaika laajoissa ja vaikeissa asioissa.

Merivahingonlaskijan laatimassa korvausselvityksessä on oltava:

- 1) korvausselvityksen antamispäivä;
- 2) asianosaisten nimet;
- 3) selostus asianosaisten vaatimuksista ja vastauksista perusteineen;
- 4) luettelo esitetyistä todisteista;
- 5) perustelut;
- 6) sovelletut lainkohdat ja oikeusohjeet;
- 7) korvauspäätös sekä päätös osapuolten vaatimien kulujen korvaamisesta.

Merivahingonlaskijan on allekirjoitettava korvausselvitys ja toimitettava se asianosaisille. Muutoksenhausta säädetään 21 luvun 8 §:ssä. Korvausselvitykseen on liitettävä muutoksenhakuohjeet.

7 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Merivahingonlaskijan lausunto

Merivahingonlaskijalle osoitettuun lausuntopyyntöön 3 §:n 3 momentissa tarkoitettussa asiassa on sisällytettävä:

- 1) lausuntoa pyytävän yhteystiedot;*
- 2) muiden osapuolten yhteystiedot;*
- 3) vakuutuskirja ja -ehdot sekä muut vakuutus sopimusta koskevat asiakirjat;*
- 4) selvitys niistä kysymyksistä, joita lausuntopyyntö koskee sekä asiakirjat, joiden perusteella lausuntoa pyydetään;*
- 5) valtuutus.*

Merivahingonlaskija antaa lausunnon kuuluttuaan vakuutus sopimuksen osapuolia ja vakuutettua ja perehdyttyään osapuolten esittämään aineistoon. Merivahingonlaskijan on annettava lausunto 30 päivässä siitä, kun hän on saanut osapuolilta kaikki tarpeellisiksi katsomansa tiedot. Merivahingonlaskija voi pidentää määräaikaa laajoissa ja vaikeissa asioissa.

Merivahingonlaskijan antamaan lausuntoon on sisällytettävä selostus lausuntopyynnön kohteena olevasta tapauksesta sekä sitä koskeva oikeudellinen arvio perusteluineen. Merivahingonlaskijan on allekirjoitettava lausunto ja toimitettava se osapuolille. Lausunto ei sido asian osapuolia, eikä se ole täytäntöönpanokelpoinen. Lausuntoon ei voi hakea muutosta.

8 §

Menettely muissa asioissa

Menettelystä 3 §:n 1 momentin 3–6 kohdassa tarkoitetuissa asioissa säädetään 17 luvun 7 §:ssä.

Merivahingonlaskijan on tehtävä 3 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitetut ratkaisut kolmessa kuukaudessa siitä, kun hän on saanut asianosaisilta kaikki tarpeelliseksi katsomansa tiedot. Merivahingonlaskija voi pidentää määräaikaa laajoissa ja vaikeissa asioissa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

Merivahingonlaskijalle suoritettava korvaus

Merivahingonlaskija vahvistaa käsittelemissään asioissa työstään ja kustannuksistaan suoritettavan korvauksen määrän. Korvauksen tulee olla asian laajuus ja vaikeus huomioon ottaen kohtuullinen.

Vakuutuksenantaja on velvollinen suorittamaan merivahingonlaskijan korvauksen 3 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa sekä 2 momentissa tarkoitettujen korvausselvitysten laatimisesta, jos asia koskee kaskovakuutusta, ja lausunnon pyytäjä 3 §:n 3 momentissa tarkoitettua lausunnon laatimisesta. Korvauksen 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua yhteisen haverin selvityksen ja jakamisen toimittamisesta suorittavat yhteisvastuullisesti yhteisen haverin asianosaiset.

Muissa asioissa merivahingonlaskija ratkaisee, miten korvausvelvollisuus jakautuu asianosaisten kesken noudattaen oikeudenkäymiskaaren 21 lukua.

Muutoksenhausta säädetään 21 luvun 8 §:ssä.

10 §

Julkisuus merivahingonlaskijan käsittelemissä asioissa

Merivahingonlaskijan käsittelemissä asioissa noudatetaan oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annettua lakia (370/2007).

17 luku

Haveri

2 §

Merivahingonselvitys ja merivahingonlaskija

17 luku

Haveri

2 §

Merivahingonselvitys ja merivahingonlaskija

Voimassa oleva laki

Yhteisen haverin selvitys ja jakaminen on, jollei toisin sovita, toimitettava merivahingonselvityksellä siinä maassa ja sillä paikkakunnalla, jonka laivanisäntä määrää. Suomessa merivahingonselvityksen toimittaa merivahingonlaskija.

Merivakuutussopimukseen perustuvasta merivahingonselvityksestä merivakuutusasioissa säädetään merivahingonlaskijan korvausselvityksestä merivakuutusasioissa annetussa laissa (10/53).

Merivahingonlaskijasta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

7 §

Merivahingonselvityksen toimittaminen

Kun kuulutuksessa määrätty aika on päättynyt tai, jollei sanotussa ajassa ole toimitettu täydellisiä asiakirjoja, niin pian kuin se on tapahtunut, on merivahingonlaskijan viipymättä ja viimeistään kahdessa kuukaudessa sen jälkeen käräjäoikeuden ilmoitustaululle ja viralliseen lehteen pannulla kuulutuksella ilmoitettuna päivänä saatettava merivahingonselvitys valmiiksi kahtena kappaleena ja varustettuna merkinnällä, missä ajassa jakoon tyytymätön saa puhevaltansa säilyttämiseksi panna kantensa oikeudessa vireille sillä tavoin kuin 21 luvun 8 §:ssä säädetään.

21 luku

Toimivaltainen tuomioistuin ja oikeudenkäynti merioikeusjutuissa

8 §

Merivahingonselvitystä koskeva moitekanne

Sen, joka on tyytymätön merivahingonselvitykseen, tulee panna vireille moitekanteensa

Ehdotus

Yhteisen haverin selvitys ja jakaminen on, jollei toisin sovita, toimitettava merivahingonselvityksellä siinä maassa ja sillä paikkakunnalla, jonka laivanisäntä määrää. Suomessa merivahingonselvityksen toimittaa merivahingonlaskija.

7 §

Merivahingonselvityksen toimittaminen

Kun kuulutuksessa määrätty aika on päättynyt tai, jollei sanotussa ajassa ole toimitettu täydellisiä asiakirjoja, niin pian kuin se on tapahtunut, merivahingonlaskijan on viipymättä ja viimeistään kolmessa kuukaudessa sen jälkeen käräjäoikeuden ilmoitustaululle ja viralliseen lehteen pannulla kuulutuksella ilmoitettuna päivänä saatettava merivahingonselvitys valmiiksi kahtena kappaleena ja varustettuna muutoksenhakuohjeilla. Merivahingonlaskija voi pidentää määräaika laajoissa ja vaikeissa asioissa. Muutoksenhausta säädetään 21 luvun 8 §:ssä.

21 luku

Toimivaltainen tuomioistuin ja oikeudenkäynti merioikeusjutuissa

8 §

Muutoksenhaku ja täytäntöönpano

Merivahingonlaskijan ratkaisuun voidaan hakea muutosta merioikeudelta valittamalla. Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 12–14, 14 a–14 c

Voimassa oleva laki

sen paikkakunnan merioikeudessa, jossa selvitys on annettu, viimeistään 30 päivänä siitä, kun merivahingonselvitys annettiin.

Merioikeuden on ennen asian käsittelyä varattava muille asianosaisille tai heidän asiamiehilleen tilaisuus tulla kuulluksi, mikäli heidän asuinpaikkansa on tiedossa.

Jos merivahingonselvitystä ei ole moitittu, sitä on noudatettava.

Ehdotus

ja 15—18 §:ssä säädetään muutoksenhausta käräjäoikeuden ratkaisuun.

Merioikeuden ratkaisuun voidaan hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Haettaessa muutosta noudatetaan oikeudenkäymiskaaren 30 luvun säännöksiä, jotka koskevat muutoksenhakua hovioikeuden toisena oikeusasteena käsittelemässä asiassa.

Merivahingonlaskijan ratkaisu, johon ei ole haettu muutosta, pannaan täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

14 §

Sen, joka tahtoo hakea muutosta merioikeuden tuomioon 8 §:ssä mainitussa asiassa, tulee puhevaltansa menettämisen uhalla viimeistään 30 päivänä siitä, kun tuomio julistettiin, toimittaa merioikeuteen korkeimmalle oikeudelle osoittamansa valituskirja kaksin kappalein. Kirjelmään on liitettävä ne asiakirjat, jotka hän katsoo tarpeelliseksi esittää.

Vastapuoli saa ottaa valituskirjan toisen kappaleen ja hänen tulee antaa yhden kuukauden kuluessa valitusajan päättymisestä merioikeuteen selityksensä sekä ne asiakirjat, joihin hän haluaa vedota. Jos hän ei toimi näin, hän menettää oikeutensa tulla kuulluksi.

Sitten kun selitys on annettu tai selityksen antamisaika on ilman selityksen antamista päättynyt, merioikeuden on viipymättä lähetettävä annetut kirjelmät kaikkine asiaan kuuluvine asiakirjoineen sekä asiaa koskeva asiakirjavihko ja äänitteet sekä jäljennös tuomiosta tai erilliseksi asiakirjaksi laaditusta päätöksestä korkeimpaan oikeuteen.

Kumotaan

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20_____.

Tällä lailla kumotaan merivahingonlaskijan korvausselvityksestä merivakuutusasioissa annettu laki (10/1953) ja merivahingonlaskijan toimesta annettu asetus (121/1936).